

ARUANNE

Aruanne hõlmab ajavahemikku 01.07.10 – 30.06.11

Koostatud Eesti Vabariigi Valitsuse poolt meetmete kohta, millega jõustuvad Eesti Vabariigi Valitsuse poolt 24. jaanuaril 2000 alla kirjutatud Euroopa Sotsiaalkindlustuskoodeksi sätted.

I. Koodeksi sätted on seotud järgmiste õigusaktidega Eesti sotsiaalkindlustuse süsteemis.

Seadused:

- 1) Ravikindlustuse seadus – osad II, III, VI, VIII ja XII;
- 2) Riikliku pensionikindlustuse seadus – osad V, VI, IX, X ja XII;
- 3) Tööturuteenuste ja -toetuste seadus – osad IV ja XII;
- 4) Töötuskindlustuse seadus – osad IV ja XII;
- 5) Töölepingu seadus – osad IV, VIII ja XII;
- 6) Avaliku teenistuse seadus – osa IV;
- 7) Töötajate distsiplinaarvastutuse seadus – osa IV;
- 8) Individuaalse töövaidluse lahendamise seadus – osad IV ja XII;
- 9) Riiklike peretoetuste seadus – osad VII ja XII;
- 10) Elatisabi seadus – osa VII ja osa XII;
- 11) Sotsiaalmaksuseadus – osad II, III, V, VI, IX, X, XII;
- 12) Perekonnaseadus – osad VII ja X;
- 13) Vanemahüvitise seadus – osad VII ja XII;
- 14) Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus – osa VII;
- 15) Haldusmenetluse seadus – XII;
- 16) Tervishoiuteenuste korraldamise seadus – XII.

Vabariigi Valitsuse määrused:

- 1) Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide töötajatele tööülesannete täitmisel saadud vigastuse või muu tervisekahjustusega tekitatud kahju hüvitamise ajutise korra kohta – osa VI;
- 2) Püsiva töövõimetuse, selle tekkimise aja, põhjuse ja kestuse arstliku töövõimetuse ekspertiisiga tuvastamise kord – osad VI ja IX;
- 3) Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu – osa II ja osa VIII;

- 4) Haiguste loetelu, mille ravimiseks või kergendamiseks mõeldud ravim kantakse piirhinna või hinnakokkuleppe olemasolu korral ravimite loetellu soodustuse protsendiga 100 või 75 – osa II;
- 5) "Töötuskindlustuse seaduse" alusel kindlustatu keskmise ühe kalendripäeva töötasu ja Eesti keskmise ühe kalendripäeva töötasu arvutamise kord – osa IV;
- 6) Eesti keskmise sotsiaalmaksuga maksustatava ühe kalendrikuu tulu suuruse arvutamise kord – osa VII.

Sotsiaalministri määrused:

- 1) Riikliku pensioni määramise, ümberarvutamise ja maksmise juhend – osad V, VI, IX ja X.
- 2) Eesti Haigekassa ravimite loetelu – osa II;
- 3) Omaosaluse alusmäär ja ravimihüvitise maksimaalmäär – osa II;
- 4) Eesti Haigekassa ravimite loetelu koostamise ja muutmise kord ning loetelu kehtestamise kriteeriumide sisu ja kriteeriumidele vastavuse hindajad – osa II;
- 5) Ajutise töövõimetuse hüvitise määramiseks ja maksmiseks vajalike dokumentide ja andmete koosseis ning hüvitise määramise ja maksmise kord – osad III, VI ja VIII;
- 6) Töövõime kaotuse protsendi määramise juhend – osad VI ja IX;
- 7) Kutsehaiguste loetelu – osa VI.

Seadusandlus on kättesaadav www.riigiteataja.ee ning inglise keeles www.legaltext.ee

II. Perioodiliste hüvitiste standarditele vastavuse hindamine on esitatud seisuga 31. detsember 2010 ning seejuures on kasutatud Sotsiaalministeeriumi hinnangulisi prognoose, kuivõrd

Riigi Statistikaametil on viimased andmed tootmises töötava meeslihttöölise tunnipalga kohta (kood 9320) 2007. aasta kohta. EL töötasu struktuuri uuring 2010. aasta kohta on läbiviimsel ning vastavad töötalusandmed valmivad 2012. aasta lõpus.

Sotsiaalkindlustusega hõlmatud isikute ja sotsiaalkindlustushüvitisi saavate isikute arvstatistika on antud seisuga 31. detsember 2010.

Eesti õigusakte ja praktikat on analüüsitud 31. detsembri 2010 seisuga, kui pole näidatud muud kuupäeva.

II OSA – ARSTIABI

Artikkel 8

Ravikindlustuse seaduse § 2 lg 1 kohaselt on ravikindlustus tervishoiukulude katmise süsteem kindlustatud isiku haiguste ennetamise ja ravi, ravimite ja meditsiiniliste abivahendite ostmise rahastamiseks ning ajutise töövõimetuse hüvitiste ja muude hüvitiste maksmiseks.

Haiguste ennetamine on seejuures inimese haiguseelsete seisundite varasele avastamisele suunatud tegevus ja meetmed haigestumise vältimiseks hõlmates:

- 1) laste tervisliku arengu tagamiseks ja tervisehäirete varajaseks avastamiseks ennetav arstlik tervisekontroll;
- 2) nakkushaiguste levikut tõkestavate abinõude rakendamine ja kaitsepookimine nakkushaiguste vältimiseks;
- 3) tervistkahjustaval tööolul töötavate inimeste tervise eelnev ja perioodiline arstlik kontrollimine töötingimuste tõttu tekkida võivate tervisehäirete ja kutsehaiguste ärahoidmiseks ja varajaseks avastamiseks;
- 4) krooniliste mittenakkuslike haiguste ennetamiseks riskitegurite kontrollimine ja neid vältivate programmide väljatöötamine ning elluviimine;
- 5) haiguste varase avastamise programmide väljatöötamine ja riskirühmade uurimine.

Artikkel 9

A. Kaitstavate isikute ringi puhul viidatakse koodeksi artikli 9 lõikele (c).

B. Vastavalt Ravikindlustuse seaduse § 5 lg 2 on kindlustatud järgmised isikud:

- 1) üle ühekuulise tähtajaga või määramata ajaks sõlmitud töölepingu alusel töötav isik, kelle eest on kohustatud maksma sotsiaalmaksu tööandja;
- 2) avalikus teenistuses töötav isik, kaadrikaitseväelasena lepingulisse teenistusse võetud isik, Riigikogu liige, Vabariigi President ja Vabariigi Valitsuse liige, kelle eest on kohustatud maksma oma asutuste kaudu sotsiaalmaksu riik või kohalik omavalitsus;
- 3) isik, kelle eest on kohustatud maksma sotsiaalmaksu riik või kohalik omavalitsus sotsiaalmaksuseaduse § 6 alusel;
- 4) juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige tulumaksuseaduse § 9 tähenduses, kelle eest on kohustatud maksma iga kuu sotsiaalmaksu juriidiline isik sotsiaalmaksuseaduse § 9 lõike 1 punkti 2 alusel vähemalt eelarveaastaks riigieelarvega kehtestatud kuumääralt arvatuna;
- 5) üle kolmekuulise tähtajaga või tähtajatu töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel töö- või teenustasusid saav isik, kes ei ole kantud äriregistrisse füüsilisest isikust ettevõtjana ja kelle eest on kohustatud maksma iga kuu sotsiaalmaksu lepingu teine pool sotsiaalmaksuseaduse § 9 lõike 1 punkti 2 alusel vähemalt eelarveaastaks riigieelarvega kehtestatud kuumääralt arvatuna;
- 6) töötuskindlustuse seaduse alusel töötuskindlustushüvitist saav isik, kelle eest on kohustatud sotsiaalmaksu maksma Eesti Töötukassa sotsiaalmaksuseaduse § 2 lõike 1 punkti 8 alusel.

Vastavalt Ravikindlustuse seaduse § 5 lg 3 alusel on kindlustatud samuti isik, kes iseenda eest maksab sotsiaalmaksu, on füüsilisest isikust ettevõtjana äriregistrisse kantud isik ning Maksu- ja Tolliameti piirkondlikus struktuuriüksuses registreeritud notar, vandetõlk ja kohtutäitur, kes

maksab sotsiaalmaksu ettevõtlusest saadavalt tulult vastavalt sotsiaalmaksuseadusele.

Vastavalt Ravikindlustuse seadusele on kindlustatuga võrdsustatud järgmised mittetöötavad isikud (§ 5 lg 4), kelle eest ei maksta sotsiaalmaksu, on:

- 1) rase naine, kelle rasedus on arsti või ämmaemanda poolt tuvastatud;
- 2) isik kuni 19-aastaseks saamiseni;
- 3) isik, kes saab Eestis määratud riiklikku pensiooni;
- 4) kindlustatud isiku ülalpeetav abikaasa, kellel on vanaduspensionieani jäänud kuni viis aastat;
- 5) õigusaktide alusel asutatud ja tegutsevas Eesti õppeasutuses või välisriigi samaväärses õppeasutuses põhiharidust omandav õpilane kuni 21 aasta vanuseni, üldkeskharidust omandav õpilane kuni 24 aasta vanuseni, põhihariduse nõudeta kutseõppes õppiv isik, põhihariduse või keskhariduse baasil kutseharidust omandav õpilane ning Eesti alalisest elanikust üliõpilane.

Täpsustamiseks, vastavalt Sotsiaalmaksuseaduse § 6 lg 1 alusel maksab riik või avalik-õiguslik juriidiline isik sotsiaalmaksu järgmiste isikute eest:

- 1) üks Eestis elav ning alla 3-aastast Eestis elavat last kasvatav vanem, eestkostja või hooldaja, kellega on sõlmitud kirjalik perekonnas hooldamise leping, või isik, kes kasutab vanema asemel lapsehoolduspuhkust ning kes kasvatab Eestis alla 3-aastast last;
- 1¹) üks Eestis elav mittetöötav vanem, kes kasvatab kolme või enam alla 19-aastast Eestis elavat last, kellest vähemalt üks on alla 8-aastane;
- 2) välisteenistuse seaduse § 67 alusel abikaasatasu saav isik;
- 2¹) rahvusvahelise kaitseorganisatsiooni struktuuriüksuse ameti- või teenistuskohale lähetatud teenistuja või kaadrikaitseväelase kaasasolev mittetöötav abikaasa, kes ei saa riiklikku pensiooni;
- 2²) Vabariigi Presidendi ametivolituste ajal ja pärast ametivolituste lõppemist Vabariigi Presidendi mittetöötav abikaasa, kes ei saa riiklikku pensiooni;
- 3) kaitseväes ajateenistuses olev ajateenija või ajateenistuskohustust asendusteenistuses täitev asendusteenistustlane;
- 4) äriühingu, mittetulundusühingu, sihtasutuse või füüsilisest isikust ettevõtja töötaja, kes saab töövõimetuspensiooni, käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud tingimustel;
- 5) töötutoetust saav isik, kui riik ei maksa tema eest sotsiaalmaksu käesoleva lõike punkti 7 alusel;
- 5¹) isik, kes on töötuna arvele võetud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 6 alusel, kui tema eest ei maksta sotsiaalmaksu käesoleva lõike punkti 6 või 7 alusel või käesoleva seaduse § 2 lõike 1 punkti 8 alusel;
- 6) tuumakatastroofi, tuumakatsetuse või aatomielektriijaama avariid tagajärgede likvideerimisest osavõtnud mittetöötav isik, kes ei saa riiklikku pensiooni;
- 7) ravikindlustuse seaduse § 5 lõike 2 punktis 1, 2, 4 või 5 või lõikes 3 nimetatud isiku ülalpeetav abikaasa, kes kasvatab vähemalt ühte alla 8-aastast last või 8-aastast last kuni esimese klassi lõpetamiseni või vähemalt kolme alla 16-aastast last ning kelle eest riik ei maksa sotsiaalmaksu käesoleva lõike punkti 1 või 1¹ alusel;
- 8) sotsiaalhoolekande seaduse § 23¹ alusel määratud sotsiaaltoetust saav isik;
- 9) üks Eestis elav vanem, eestkostja või hooldaja, kellega on sõlmitud perekonnas hooldamise leping ja kes kasvatab Eestis seitset või enam alla 19-aastast Eestis elavat last;
- 10) tööturuteenuste ja -toetuste seaduse §-s 13 sätestatud vähemalt 80 tundi kestvas tööturukoolituses, §-s 15 sätestatud tööpraktikas või §-s 17 sätestatud tööharjutuses osalev isik, kui riik ei maksa tema eest sotsiaalmaksu käesoleva lõike punkti 6, 6¹ või 7 alusel või

käesoleva seaduse § 2 lõike 1 punkti 8 alusel;

11) isik, kellele on päästeteenistuse seaduse § 19 alusel määratud vanaduspensioni ootel oleva päästeteenistuja toetus.

Sotsiaalmaksuseaduse alusel maksab vald või linn sotsiaalmaksu Eestis elava isiku eest, kes:

- hooldab puudega isikut perekonnaseaduse § 105 alusel ja kellele valla- või linnavalitsus maksab toetust puudega isiku hooldamise eest ja kes ei tööta ega saa riiklikku pensioni või
- hooldab puudega last ja kellele valla- või linnavalitsus maksab toetust puudega lapse hooldamise eest ja kes ei tööta ega saa riiklikku pensioni.

C. Statistilised andmed (*Jagu III Artikkel 74*)

- a) Haigekassas kindlustatud isikud seisuga 31. detsember 2010 oli 1256 240 (Haigekassa andmed);
- b) Eesti elanike arv seisuga 31. detsember 2010 oli 1340 194 (Eesti Statistikaameti andmed);
- c) kindlustatud isikute arv moodustab 93,7% elanike koguarvust.

Artikkel 10

A. Ravikindlustuse seaduse kohaselt (§ 29 lg 1) võtab Haigekassa kindlustatud isikult üle tasu maksmise kohustuse nende tervishoiuteenuste eest, mis on kantud haigekassa tervishoiuteenuste loetellu ja on osutatud meditsiinilistel näidustustel.

Haigekassa maksab teenuste eest temaga lepingu sõlminud vastavale ravi- või hooldusasutusele või erapraksisega tegelevale arstile.

Haigekassa poolt tasutavate teenuste loetelu on sätestatud Vabariigi Valitsuse 19. veebruari 2009. a määruses nr 42 "Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu". Loetelu sisaldab muu hulgas:

- 1) ambulatoorseid vastuvõtte (sealhulgas koduvisiite), mida teostavad perearstid ja eriarstid;
- 2) laboratoorseid uuringuid;
- 3) profülaktilisi uuringuid;
- 4) uuringuid ja protseduure nii ambulatoorses ravis kui ka haiglates (statsionaarses arstiabis);
- 5) statsionaarset arstiabi (sealhulgas ka põetamine ja vajalikud ravimid);
- 6) sünnituseelset hooldust, sünnitusabi ja sünnitusjärgset hooldust.

Mitterahalise hüvitisena sisaldab ravikindlustussüsteem ka ravimihüvitat, teatud retseptiravimeid saavad kindlustatud osta soodushinnaga. Haigekassa hüvitab apteekidele hinnavahe (ravimi hinna ja patsiendi poolt makstud summa vahe). Soodushinnaga müüdavate ravimite loetelu ja kindlustatute nimekiri, kes soodushinnaga ravimeid võivad osta, sisaldub:

- 1) Vabariigi Valitsuse 26. septembri 2002. a. määruses nr 308 "Haiguste loetelu, mille ravimiseks või kergendamiseks mõeldud ravim kantakse piirhinna või hinnakokkuleppe olemasolu korral ravimite loetellu soodustuse protsendiga 100 või 75";
- 2) Vabariigi Valitsuse määrus 22. septembri 2005 a. määrus nr 327 "Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu";
- 3) Sotsiaalministri 24. septembri 2002. a. määruses nr 112 "Eesti Haigekassa ravimite loetelu";
- 4) Sotsiaalministri 24. septembri 2002. a. määruses nr 113 "Omaosaluse alusmäär ja ravimihüvitise maksimaalmäär";

Retseptiravimite osas sõltub patsiendi omaosalus ravimist, patsiendi diagnoosist ja sotsiaalsest kategooriast.

Valdav osa retseptiravimeid on kantud soodusravimite loetellu, mis on kehtestatud sotsiaalministri 24. septembri 2002. a määrusega nr 112 „Eesti Haigekassa ravimite loetelu“.

Väike osa retseptiravimitest ei oma soodustust (näiteks reisimeditsiinis kasutatavad ravimid, elustiili ravimid, riiklikku vaktsineerimiskalendrisse mitte kantud vaktsiinid) või jagatakse patsientidele tasuta läbi vastavate eriprogrammide (HIV-ravimid, tuberkuloosiravimid, vaktsiinid, opioidsõltuvuse ravimid).

Kõigil soodusravimite loetellu kantud ravimitel on nn baassoodusmäär 50%, v.a. omaosaluse alusmäär, mis 2010. a oli 50 krooni retsepti kohta ja soodustuse maksimaalmäär 200 krooni retsepti kohta. 2011. a on vastavad summad seoses eurole üleminekuga 3,19 eurot ja 12,79 eurot.

Vabariigi Valitsuse 26. septembri 2002. a määruse nr 308 „Haiguste loetelu, mille ravimiseks või kergendamiseks mõeldud ravim kantakse piirhinna või hinnakokkuleppe olemasolu korral ravimite loetellu soodustuse protsendiga 100 või 75“ kohaselt tasub Eesti Haigekassa patsiendile nimetatud haiguste puhul väljakirjutatud ravimite eest (täpsemalt vt sama art p B).

B. Patsiendid osalevad kulude katmises visiiditasu ja voodipäevatasu maksmisega, muus osas tasub patsiendile osutatud raviteenuste kulude eest Haigekassa.

Isikud, kes soovivad minna eriarsti ambulatoorsele visiidile või teevad väljakutse arsti koduvisiidiks, maksavad visiiditasu raviasutusele või eraarstile. Visiiditasu ja voodipäevatasu suuruse võib kehtestada tervishoiuteenuse osutaja, arvestades ravikindlustuse seaduses sätestatud piirmäärasid. Koduvisiidi ja ambulatoorse eriarstiabi visiiditasu piirmäär oli 2010. a 50 krooni ja 2011. a on see summa 3,2 eurot. Koduvisiidi eest ei võeta visiiditasu rasedalt ja alla 2-aastaselt isikult.

Voodipäevatasu piirmäär oli 2010. a 25 krooni. 2011. a on see summa 1,6 eurot. Voodipäevatasu ei võeta intensiivravi eest, raseduse ja sünnitusega seotud statsionaarse eriarstiabi osutamisel ja statsionaarse eriarstiabi osutamisel alaealisele. Voodipäevatasu maksmist on õigus nõuda ühe haiglasoleku korra puhul kuni 10 ravipäeva eest.

Soodustingimustel välja kirjutatud ravimite osas sõltub patsiendi omaosalus patsiendi diagnoosist ja sotsiaalsest kategooriast.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 26. septembri 2002. a määrusele nr 308 „Haiguste loetelu, mille ravimiseks või kergendamiseks mõeldud ravim kantakse piirhinna või hinnakokkuleppe olemasolu korral ravimite loetellu soodustuse protsendiga 100 või 75“ tasub Eesti Haigekassa patsiendile väljakirjutatud ravimite eest (v.a. omaosaluse alusmäär, mis 2010.a oli 20 krooni retsepti kohta ning 2011. a on see 1,27 eurot):

- 1) 100% ulatuses paljude eluohtlike või elukvaliteeti oluliselt halvendavate haiguse puhul (näiteks pahaloomulised kasvajad, autoimmuunne hemolüütiline aneemia, autoimmuunne trombotsütopeenia, aplastiline aneemia, kilpnäärme alatalitus, suhkurtõbi, hüpogonadism, krooniline neerupealise puudulikkus, psüühikahäired, Parkinsoni tõbi, hulgiskleroos, epilepsia, raske müasteenia, glaukoom, organite siirdamise järgne seisund jne);
- 2) 75% ulatuses paljude krooniliste elukvaliteeti halvendavate haiguste puhul (näiteks neuralgiad ja neuropaatiad, hüpertooniatõbi, stenokardia, südamepuudulikkus, bronhiaalastma, peptiline haavand, haavandiline soolehaigus, reumatoidartriit, süsteemsed sidekoe kahjustused, podagra, äge ja krooniline nefriit, krooniline neerupuudulikkus, endometrioos, gestoos jne).

Nende Eesti Haigekassa ravimite loetellu kantud ravimite osas, millele ei ole kehtestatud 75% või 100% soodusmäär või mida kasutatakse muudel näidustustel kui nende soodustingimustes määratletud, tasub Eesti Haigekassa patsiendile väljakirjutatud ravimite eest 50% (v.a. omaosaluse alusmäär 50 krooni retsepti kohta ja arvestades, et soodustuse maksimaalmäär oli 2010. a 200 krooni. 2011. a on vastavad summad 3,19 eurot ja 12,79 eurot retsepti kohta).

Lisaks rakendatakse ravikindlustuse seaduse kohaselt 75% soodusmäär asemel 90% soodusmäär järgmistel juhtudel:

- a) 4 kuni 16-aastastele lastele;
- b) riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel töövõimetuspensionari saavatele isikutele ja vanaduspensionäridele;
- c) üle 63-aastastele kindlustatutele.

Samuti rakendatakse ravikindlustuse seaduse kohaselt 100% soodusmäär kõigile alla 4-aastastele lastele kõigi soodusravimite loetellu kantud ravimite osas.

Sotsiaalminister kehtestab määrusega piirhinnad soodusravimite loetellu kantud ravimite toimeainete gruppides, kus sama toimeaine ja manustamisviisiga ravimeid on turul vähemasti kahelt ravimitootjalt. Piirhindade arvutamise aluseks on odavuselt teise pakendi hind. Kui patsiendi poolt ostetava ravimi hind ületab ravimile kehtestatud piirhinda, siis tasub patsient piirhinda ületava summa ise.

Nende ravimite osas, kus ühe toimeaine piires turustab vaid üks ravimitootja, kehtestatakse soodustuse aluseks olevad hinnad sotsiaalministri ja ravimitootja vahel sõlmitavate hinnakokkulepete järgi.

Täiendav ravimihüvitis. Haigekassa hüvitab täiendavalt kalendriaastas kindlustatud isiku ambulatoorseks raviks vajalike ja ravimite loetelusse kantud ravimite ostmiseks põhjendatult ja tõendatult tasutud summad. Summast 6000 kuni 10000 krooni hüvitas 2010. a haigekassa 6000 krooni ületavast osast 50%. Summast 10000 kuni 20000 krooni hüvitas haigekassa

10000 krooni ületavast osast 75%. Täiendav ravimihüvitis võis kalendriaastas ulatuda 9500 kroonini.

2011. a hüvitab haigekassa 384 kuni 640 euro summast 384 eurot ületavast osast 50%. Summast 640 kuni 1300 eurot hüvitab haigekassa 640 krooni ületavast osast 75%. Täiendav ravimihüvitis võib kalendriaastas ulatuda 623 euroni.

C. Haigekassa hüvitab sünnituseelse arstiabi, sünnitusabi ja sünnitusjärgse arstiabi (nii ambulatoorse kui statsionaarse arstiabi). Vastavalt Ravikindlustuse seadusele (§ 71 lg 2) on kindlustatu vabastatud voodipäevatasu maksmisest raseduse ja sünnitusega seotud statsionaarse eriarstiabi osutamisel.

D. 2010. aastal kasutati Haigekassa eelarvest haiguste ennetamiseks 108,6 miljonit (ca 50% sellest kulus koolitervishoiuteenusele) ja eraldati terviseedendamise projektidele 12,2 miljonit krooni. Haiguste ennetamine on 2010. aastal toimunud üldiselt plaanipäraselt, kavandatust suuremaks osutusid pärilike haiguste sünnieelse diagnostika (loote kromosoomi anomaalia leiti 4%-l juhtudest), rinnavähi varajase avastamise (avastati 142 vähijuhtu, neist 101 varajases staadiumis) ja noorte reproduktiivtervise projekti (seksuaalsel teel levivaid haigusi leiti 59 juhul) kulud.

Haigekassa rahastab terviseedendamise ja ennetamise projekte, mille eesmärgid on järgmised:

- 1) tervishoiualane haridus;
- 2) tervist puudutava informatsiooni levitamine;
- 3) üldtervise teenuste edasiarendamine;
- 4) tervisliku eluviisi edendamine ja käitumisriskide vähendamine;
- 5) tervist edendava elukeskkonna edasiarendamine.

Projekte võivad esitada arstiabiteenuste osutajad, mittetulundusühingud või üksikisikud. Projekte hinnatakse ja valitakse välja Haigekassa terviseedendamise komisjoni poolt.

Haigekassa nõukogu kinnitatud tervise edendamise ja haiguste ennetamise ühtsed prioriteetid on südame-veresoonkonna haiguste ennetamine, pahaloomuliste kasvaja varajane avastamine, kodu- ja vaba aja vigastuste ja traumade ennetamine, alkoholist tingitud tervisekahjustuste ennetamine ja laste tervislikule arengule suunatud tegevus. Nii haiguste ennetamise kui tervise edendamise projektide tegevused teostatakse riigi rahvatervise strateegiate osana.

Ennetustegevused on suunatud ravikindlustatud isikule, projektidel on soovitatavalt põhjustagajärg seosed, et vähendada kulusid konkreetsete terviseprobleemide ravile, aga ka kaugmõju inimeste tervisele ja elukvaliteedile.

Tervise edendamise valdkonna tegevuste valikul lähtutakse esmaselt pikaajaliselt ja tulemuslikult varem rahastatud tegevustest riiklikul tasandil, mis sisaldavad tegevusi ja teenuseid kogu elanikkonnale, ning millega Haigekassa nüüd arvestab. Tervist edendavate projektide rahastamine toimub riigihangete korras. Sihtrühmadeni jõutakse kas meedia vahendusel või sidusrühmade kaudu. Meedia kaudu on võimalus kujundada inimeste suhtumisi ja hoiakuid, mis on eelduseks tervisekäitumise muudatustele igapäevases elus.

Haigekassa tervise edendamise tegevused viiakse läbi kooskõlastatult Sotsiaalministeeriumiga ja haigekassa nõukogu kinnitatud prioriteetidest lähtudes. Haigekassa 2010. a eelarvesse

kavandatud 13 miljonist kroonist kasutati ära 12,3 (südame-veresoonkonnahaiguste ennetamise ja pahaloomuliste kasvajate varajaseks avastamise trükiste kavandatust soodsam maksumus). 2011. a on kavas uuendada emakakaelavähi sõeluuringu tegevusjuhendit, et muuta uuring süsteemsemaks. 2010. a III kvartalis käivitati vigastuste vältimise ning ratsionaalse ravimikasutused sotsiaalkampaaniad „Mõtlematu tegu võib muuta sinu elu. Jäädavalt“ ja „Erinevus on ravimi hinnas!“, mis jätkuvad ka 2011. a ja mille tulemusi on kavas mõõta 2011. a elanikkonna rahulolu-uuringuga.

Artikkel 11

Vastavalt ravikindlustuse seaduse § 6 lg 1 tekib isikul kindlustuskaitse tööle või teenistusse asumisest arvestatava neljateistkümnapäevase ooteaja möödumisel, kui tööandja esitab isiku ravikindlustuse andmekogusse kindlustuskaitse algamise kande tegemiseks vajalikud dokumendid haigekassale seitsme kalendripäeva jooksul, alates isiku tööle või teenistusse asumisest. Ooteperioodi ei rakendata, kui kindlustuskaitse algamise kande tegemiseks vajalikud dokumendid esitatakse haigekassale isiku kehtiva kindlustuskaitse ajal.

Artikkel 12

1. Arstiabi osutamine ühe haigusjuhtumi kohta ei ole ajaliselt piiratud.
2. Ravikindlustuse seaduse § 5 lg 1 kohaselt hõlmab ravikindlustus isikuid, kes elavad Eestis ja selle alusel võib arstiabi andmise katkestada nii kauaks kuni vastav isik asub Eestist väljaspool. Muid aluseid hüvitiste osutamise katkestamiseks ei ole sätestatud.

III OSA – HAIGUSHÜVITIS

Artikkel 14

Ravikindlustuse seaduse § 50 kohaselt maksab Haigekassa haigushüvitist kindlustatule ajutise töövõimetuse puhul, kui töövabastuse tõttu jääb saamata sotsiaalmaksuga maksustatav tulu.

Haigushüvitist makstakse haiguslehe alusel (Ravikindlustuse seadus §-d 50-52).

Artikkel 15

A. Kaitstavate isikute ringi puhul viidatakse koodeksi artikli 15 lõikele (b).

B. Kindlustatud on:

- kõik töötajad, kelle eest tööandja on maksnud (või on kohustatud maksma) sotsiaalmaksu;
- füüsilisest isikust ettevõtjad, kes maksavad sotsiaalmaksu ise.

C. Statistilised andmed (*Jagu II, Artikkel 74*):

- a) majanduslikult aktiivsete kindlustatute arv seisuga 31. detsember 2010 (Haigekassa andmed) oli 565 933;
- b) Eesti rahvastiku koguarv seisuga 31. detsember 2010 oli 1340 194 (Statistikaameti andmed);
- c) kindlustatud isikute arv moodustab 42,2% majanduslikult aktiivsete isikute koguarvust.

Artikkel 16

Haigushüvituse arvestamise suhtes viidatakse koodeksi artiklile 65.

Jaod I ja II, Artikkel 65

A. Haigushüvitise määra puudutab ravikindlustuse seaduse § 54(1).

Haigushüvitise määr on järgmine:

- 1) 70 % statsionaarse või ambulatoorse tervishoiuteenuse osutamise korral;
- 2) 80 % alla 3-aastase lapse või alla 16-aastase puudega lapse hooldamise korral, kui hooldav isik ise on haige või hooldavale isikule osutatakse sünnitusabi;
- 3) 100 % rasedus- ja sünnituspuhkuse korral;
- 4) 100 % lapsendamispuhkuse korral;
- 5) 80 % alla 12-aastase lapse kodus põetamise korral;
- 6) 100 % kutsehaiguse või tööõnnetuse korral;
- 7) 100 % kuriteo tõkestamise või riiklike ja ühiskondlike huvide kaitsmise ning inimelu päästmise korral.

Hüvitist arvutatakse hüvitisesaaja eelneva kalendriaasta brutotöötasult. Hüvitise arvutamise aluseks on kindlustatu ühe kalendripäeva keskmine tulu, mis on maksustatud sotsiaalmaksuga.

Kindlustatu ühe kalendripäeva keskmine tulu saadakse töövõimetuslehel märgitud töövabastuse alguspäeva kalendriaastale eelnenud kalendriaastal kindlustatud isikule arvestatud sotsiaalmaksu alusel arvutatud tulu jagamisel arvuga 365.

Haigushüvitise määramise ja maksmise kord on kehtestatud sotsiaalministri 19. septembri 2002. a. määrusega nr. 109 "Ajutise töövõimetuslehe hüvitise määramiseks ja maksmiseks vajalike dokumentide ja andmete koosseis ning hüvitise määramise ja maksmise kord".

Haigekassa määrab ja maksab hüvitise 30 päeva jooksul, arvates töövõimetuslehe ja muude nõutavate dokumentide esitamise päevast.

Hüvitise suurusele või hüvitise arvutamisel arvesse võetavale töötasule ei ole sätestatud ülemmäära. Samuti ei ole olemas ülempiiri töötasule, millelt sotsiaalmaksu makstakse. Siiski, füüsilisest isikutest ettevõtjate ettevõtlusest saadud tulu on maksustatav sotsiaalmaksuga

ainult kuni 15-kordselt palga alammäära summalt kuus (Sotsiaalmaksuseaduse § 2 lg 1 p 5). 2010. aastal oli kuupalga alammäär 4350 krooni ja vastavalt sellele oli füüsilisest isikutest ettevõtjate sotsiaalmaksuga maksustatava tulu ülempiir 65 250 krooni kuus.

Haigushüvitis maksustatakse tulumaksuga (2010. aastal on maksu määr 21% ja tulumaksuvaba 2250 krooni kuus).

B, C. Kindlustatud isikute keskmine sotsiaalmaksuga maksustatud tulu 2010. aastal oli 11 179 krooni kuus (Sotsiaalkindlustusameti andmed). Vastavalt oli 2008. 2010. aastal koodeksi artikli 65, lõige 6 (c) kohaselt määratletud meesoskustöölise ühe kuu brutotöötasu järgmine:

$$1,25 * 11\ 179 = 13\ 974\ \text{EEK}.$$

D. Haigushüvitise suurus standardsele hüvitiesaajale (statsionaarse ravi korral) ühe kuu jooksul 2010. aastal oli järgmine:

$$0,7 * 13\ 974 = 9782\ \text{EEK}.$$

E, F. Peretoetuste suurus kahe lapsega standardsele hüvitiesaajale oli 2010. aastal 600 krooni kuus. Peretoetuste maksmine ei ole seotud vanemate töötamise või muu sotsiaalkindlustushüvitise saamisega, s.t. samasugust peretoetust makstakse nii töötamise kui ka haigushüvitise saamise ajal.

G. Standardse hüvitiesaaja haigushüvitise brutoasendusmäär on:

$$(9782 + 600) / (13\ 974 + 600) = 71,2\%.$$

Artikkel 17

Hüvitise saamiseks on töötajatele ja FIE-dele kehtestatud ooteperiood 14 kalendripäeva.

Juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmetele, üle kolmekuuse tähtajaga või tähtajatu töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel töö- või teenustasusid saavatele isikutele ning füüsilisest isikust ettevõtjatele on kehtestatud ooteperiood 3 kuud, mille arvestus algab ravikindlustuse andmekogusse kindlustuskaitse algamise kande tegemisest. Ooteperioodi ei kohaldata, kui ravikindlustuse andmekogusse kindlustuskaitse algamise kande tegemiseks vajalikud dokumendid esitatakse haigekassale isiku kehtiva kindlustuskaitse ajal.

Artikkel 18

1. Ravikindlustuse seaduse § 56 lg 1 kohaselt maksab Haigekassa haigushüvitist töövõimetuslehel märgitud töö- või teenistuskohustuste täitmisest vabastuse üheksandast päevast alates. Haigestumise, karantiini, olme- ja liiklusvigastuse ning viimase tagajärjel tekkinud tüsistuse või haigestumise korral 4. kuni 8. päevani maksab hüvitist tööandja. Seega ooteperiood on neil juhtudel 3 päeva.

Muudel juhtudel (nt kutsehaigestumine, tööõnnetus (sh tööõnnetus liikluses ja tööõnnetuse tagajärjel tekkinud tüsistus või haigestumine), riigi või ühiskonna huvide kaitsmisel ja kuriteo tõkestamisel saadud vigastus) maksab hüvitist vaid Haigekassa, tehes seda töövabastuse teisest päevast. Teisest päevast maksab haigekassa hüvitist ka juhul, kui haigushüvitise maksmise aluseks on töötaja ajutine keeldumine tööülesannete täitmisest või avaliku teenistuja ajutine vabastamine teenistuskohustuste täitmisest, samuti makstakse teisest päevast haigushüvitisi raseduse korral. Neil juhtudel on ooteperiood 1 päev.

Kui haigushüvitise maksmise kohustuse aluseks on töötaja tervise seisundile vastava töö andmine, teenistuja ajutine üleviimine teisele ametikohale või teenistustingimuste kergendamine, siis arvutatakse hüvitist esimesest päevast, millal töötaja või teenistuja asus uuele või kergendatud teenistustingimustega tööle või ametikohale. Samuti maksab haigekassa hooldushüvitist, sünnitushüvitist ning lapsendamishüvitist töövabastuse esimesest päevast. Neil juhtudel ooteperioodi pole.

Haigushüvitist makstakse kuni haiguslehel märgitud töövabastuse lõpuni või püsiva töövõimetuse kindlakstegemise päevani, kuid ühe haiguse korral mitte rohkem kui 182 kalendripäeva järjest (tuberkuloosi puhul mitte rohkem kui 240 kalendripäeva järjest) ning arvestades, et kalendriaastas ei ületaks haigushüvitise maksmise päevade arv 250 kalendripäeva (Ravikindlustuse seaduse § 57 lg 1, 2 ja 5).

Pikaajalise haiguse korral suunab raviarst kindlustatu hiljemalt 121. haiguspäevaks (tuberkuloosi haigestumise korral hiljemalt 178. haiguspäevaks) arstliku ekspertiisi komisjoni, kellel on õigus haiguslehte pikendada, arvestades seaduses sätestatud maksimumtähtaegu.

2. Ravikindlustuse seaduse § 60 lg 1 kohaselt ei maksta kindlustatule hüvitist järgmistel juhtudel:

- 1) kindlustatud isiku või põetatava isiku haigestumise või vigastuse põhjustas isiku tahtlus;
- 2) kindlustatud isiku või põetatava isiku haigestumine või vigastus on tingitud liikluseaduse alusel kehtestatud korras või arsti tehtud ekspertiisiga tuvastatud joobeseisundist;
- 3) kindlustatud isik või põetatav isik eirab arsti määratud meditsiiniliselt põhjendatud ravi, mille tõttu on tervenemine takistatud;
- 4) kindlustatud isik ei ilmu määratud ajal arsti vastuvõtule ilma mõjuva põhjuseta;
- 5) kindlustatud isik saab ajutise töövõimetuse aja eest sotsiaalmaksuseaduse § 2 lõike 1 punktis 1 või 3 nimetatud sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu.

IV OSA – TÖÖTUSHÜVITIS

Artikkel 20

Töötuskindlustuse seaduse § 6 lg 1 alusel on õigus töötuskindlustushüvitisele kindlustatul:

- 1) kes on töötuna arvele võetud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 6 kohaselt (isik pöördub isiklikult Eesti Töötukassa kohalikku osakonda ning esitab avalduse koos vajalike dokumentidega) ja
- 2) kellel on töötuskindlustusstaazi vähemalt 12 kuud töötuna arvelevõtmisele eelnenud 36 kuu

jooksul.

Töötuskindlustuse seaduse § 6 lg 5 alusel pikendatakse kindlustatul, kes kasutas 36 kuu jooksul rasedus- ja sünnituspuhkust, lapsendaja puhkust või lapsehoolduspuhkust, 36-kuulist perioodi puhkusel olnud aja võrra, kui sama aja kohta puuduvad töötuskindlustuse andmekogus andmed töötuskindlustusstaazi kohta.

Sama seaduse § 6 lg 3 alusel on kindlustatul, kellele on makstud töötutoetust tööturuteenuste ja -toetuste seaduse alusel, õigus töötuskindlustushüvitisele juhul, kui ta on pärast töötutoetuse maksmise lõpetamist töötanud, olnud avalikus teenistuses või osutanud teenust võlaõigusliku lepingu alusel ja ta vastab muudele töötuskindlustuse seaduses sätestatud töötuskindlustushüvitise

saamise tingimustele.

Töötuna võetakse arvele isik, kellel on tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 3 alusel õigus tööturuteenustele ja -toetustele, kes on:

- 1) Eesti alaline elanik;
- 2) tähtajalise elamisloa või tähtajalise elamisõiguse alusel Eestis elav välismaalane;
- 3) Eestis viibival Euroopa Liidu, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi ja Šveitsi Konföderatsiooni kodanik;
- 4) Eestis viibival rahvusvahelise kaitse saaja või Eestis viibival varjupaigataotlejast välismaalane rahvusvahelise kaitse andmise seaduses sätestatud tingimustel.

Vastavalt tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 6 lg 5 alusel ei võeta isikut töötuna arvele, kui ta:

- 1) on noorem kui 16 aastat;
- 2) on jõudnud vanaduspensioniiikka või talle määratud ennetähtaegne vanaduspension;
- 3) töötab töölepingu alusel, töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel või on avalikus teenistuses;
- 4) on juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige ja saab selle eest tasu, välja arvatud sihtasutuse, mittetulundusühingu või -ühistu juhtimis- või kontrollorgani liige, kes saab selle eest väiksemat tasu kui pool töölepingu seaduse alusel kehtestatud töötasu alammäära;
- 5) on registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjana;
- 6) õpib õppeasutuses statsionaarses õppes või täiskoormusega õppes, välja arvatud juhul, kui täiskoormusega õppes õppiv isik on viimase 12 kuu jooksul olnud vähemalt 180 päeva töötanud või tegutsenud FIE-na või viibib akadeemilisel puhkusel;
- 7) täidab ajateenistuskohustust;
- 8) hooldab puudega isikut ja valla- või linnavalitsus maksab talle hooldamise eest toetust;
- 9) on Eesti Vabariigi välisesinduses töötava teenistujaga kaasasolev mittetöötav abikaasa, kellele makstakse abikaasatasu välisteenistuse seaduse alusel;
- 10) saab päästeteenistuse seaduse alusel vanaduspensionii ootel oleva päästeteenistuja toetust.

Töötuskindlustuse seaduse § 6 lg 2 alusel ei ole õigust töötuskindlustushüvitisele kindlustatul, kelle viimane töö- või teenistussuhe lõppes:

- 1) töölepingu ülesütlemisel töötaja algatusel või teenistussuhte lõpetamisel avaliku teenistuja algatusel, välja arvatud töösuhte lõpetamisel töölepingu seaduse § 37 lõikes 5, § 91 lõikes 2 ja § 107 lõikes 2 nimetatud alustel (töötasu vähendamine töö mitteandmise korral);

tööandjapoolne kohustuste oluline rikkumine; töövaidlusorgan on töölepingu lõpetamise ebaseaduslikuks tunnistanud);

2) töölepingu seaduse § 88 lõike 1 punktides 3–8 nimetatud põhjusel (töötaja on hoiatusest hoolimata eiranud tööandja mõistlikke korraldusi või rikkunud töökohustusi; on tööandja hoiatusest hoolimata viibinud tööl joobeseisundis; on pannud toime varguse, pettuse või muu teo, millega põhjustas tööandja usalduse kaotuse enda vastu; on põhjustanud kolmanda isiku usaldamatuse tööandja vastu; on tekitanud süüliselt ja olulisel määral kahju tööandja varale või löi kahju tekkimise ohu; on rikkunud saladuse hoidmise või konkurentsipiirangu kohustust) või teenistuskohustuste rikkumise, usalduse kaotamise või vääritud teo tõttu;

3) poolte kokkuleppel.

Artikkel 21

A. Viidatakse koodeksi Artikli 21 lõikele (a).

B. Töötuskindlustuse seaduse (§ 3 lg 1) kohaselt on kindlustatud isikud:

- töötaja,
- avalik teenistuja,
- võlaõigusliku lepingu alusel teenust osutav füüsiline isik,
- Eesti Vabariigi välisesinduses töötava teenistujaga kaasasolev mittetöötav abikaasa.

Kindlustatud isikud on kohustatud maksma töötuskindlustusmakset.

Töötuskindlustuse seaduse § 3 lg 2 kohaselt ei ole töötuskindlustuse raames kindlustatud järgmised isikud:

- 1) füüsilisest isikust ettevõtja;
- 2) notar, kohtutäitur, vandetõlk või muu avalik-õiguslikku ametit pidav sõltumatu isik, samuti vabakutseline loovisik, keda käsitatakse maksustamise alal füüsilisest isikust ettevõtjana;
- 3) juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige, kellele ei laiene töölepingu seadus;
- 4) Riigikogu liikmed; Vabariigi President; Vabariigi Valitsuse liikmed; kohaliku omavalitsuse volikogu liikmed; riigikontrolör; õiguskantsler; kohtunikud;
- 5) kes on jõudnud vanaduspensionaari või kellele on määratud ennetähtaegne vanaduspension.

C. 2010. aastal laekus töötuskindlustusmaksid 567 530 kindlustatult. Töötajate ja töötute arv kokku oli 2010. aastal 686 800 inimest. Kindlustatud isikute arv moodustas seega 82,6% töötajate ja töötute koguarvust.

Artikkel 22

A. Töötuskindlustushüvitise suhtes viidatakse koodeksi Artiklile 65.

Jaod I ja II, Artikkel 65

A. Töötuskindlustuse seaduse (§ 9 lg 4) kohaselt on töötuskindlustushüvitise määr:

- 50 % töötasust ühest kuni 100. kalendripäevani;

- 40 % töötasust 101-st kuni 360. kalendripäevani.

Töötuskindlustuse seaduse § 9 lg 1 kohaselt arvutatakse kindlustatu ühe kalendripäeva töötuskindlustushüvitise suurust kindlustatu üheksa kuu keskmisest ühe kalendripäeva töötasust töötuskindlustuse andmekogu andmete alusel. Kindlustatu keskmine ühe kalendripäeva töötasu leitakse viimasele kolmele töötamise kuule eelnenud üheksal töötamise kuul kindlustatule makstud tasude alusel, millelt on kinni peetud töötuskindlustusmaks.

Töötuskindlustushüvitise pealt makstakse tulumaksu 2010. aastal oli maksumäär 21% ja tulumaksuvaba 2250 krooni kuus; 2010. aastal on maksumäär 21% ja tulumaksuvaba 2250 krooni kuus).

B, C. Kindlustatud isikute keskmine sotsiaalmaksuga maksustatud tulu 2010. aastal oli 11 179 krooni kuus (Sotsiaalkindlustusameti andmed). Vastavalt sellele oli 2010. aastal Artikli 65, lõige 6 (c) kohaselt välja valitud meesoskustöölise ühe kuu brutotöötasu:

$$1,25 * 11\ 179 = 13\ 974\ \text{EEK.}$$

D. Töötuskindlustushüvitise suurus standardsele hüvitisesaajale (esimese 100 töötuspäeva vältel) on ühe kuu kohta:

$$0,5 * 13\ 974 = 6987\ \text{EEK.}$$

E, F. Peretoetuste suurus kahe lapsega standardsele hüvitisesaajale oli 2010. aastal 600 krooni kuus. Peretoetuste maksmine ei ole seotud töötamise ega muude hüvitiste saamisega, s.t. samasugust peretoetust makstakse nii töötamise kui ka töötuse ajal.

G. Vastavalt on standardse hüvitisesaaja töötuskindlustushüvitise brutoasendusmäär:
 $(6987+600) / (13\ 974 +600) = 52,1\ %$.

Artikkel 23

Töötuskindlustusseaduse § 6 (1) p 2 kohaselt on õigus töötuskindlustushüvitisele kindlustatul, kellel on kindlustusstaaži 12 kuud töötuna arvelevõtmisele eelnenud 36 kuu jooksul. Varem oli vajalik 12-kuuline kindlustusstaaž eelnenud 24 kuu jooksul.

Artikkel 24

1. Töötuskindlustuse seaduse § 8 lg1 kohaselt makstakse töötuskindlustushüvitist mitte kauem kui:
  - 180 kalendripäeva kindlustatul, kelle kindlustusstaaž on lühem kui 56 kuud;
  - 270 kalendripäeva kindlustatul, kelle kindlustusstaaž on 56–110 kuud;
  - 360 kalendripäeva kindlustatul, kelle kindlustusstaaž on 111 või enam kuud.

Töötuskindlustuse seaduse § 6 lg 4 alusel on kindlustatul, kelle viimane töö- või teenistussuhe öeldi üles koondamise tõttu või kes ütles töölepingu üles töölepingu seaduse § 37 lõike 5 alusel (töötajapoolne töölepingu ülesütlemine, kuna tööandja ei saa ettenägematutest, temast mitteolenevatest majanduslikest asjaoludest tulenevalt anda töötajale kokkulepitud ulatuses tööd, mis puhul on tööandjal õigus vähendada töötasu kuni kolmeks kuuks 12-kuulise ajavahemiku jooksul mõistliku ulatuseni. Töölepingu ülesütlemise korral on tööandja kohustatud maksma ülesütlemise hüvitist ehk koondamishüvitist) on õigus töötuskindlustushüvitisele:

- kui töösuhe selle tööandjaga või ametniku teenistusstaaz kestis viis kuni kümme aastat – 30 kalendripäeva möödumisel arvates töö- või teenistussuhte lõppemisest;
- kui töösuhe selle tööandjaga või ametniku teenistusstaaz kestis üle kümne aasta – 60 kalendripäeva möödumisel arvates töö- või teenistussuhte lõppemisest.

Selgituseks, et töötuskindlustushüvitise maksmist alustatakse peale Töötukassa poolt makstava koondamishüvitise maksmise perioodi lõppu.

2. 2011. aastal hakatakse määrama ja välja maksma 360 kalendripäeva pikkusi töötuskindlustushüvitisi.

3. Töötuskindlustushüvitist makstakse kaheksandast päevast, arvates kindlustatu töötuskindlustushüvitise taotlemiseks avalduse esitamise päevast, s.t. on sätestatud 7-päevane ooteperiood (Töötuskindlustuse seaduse § 11 lg 2). 01.05.2011 kaotati 7- päevane ooteperiood töötuskindlustushüvitise saamiseks juhul, kui inimene jääb 12. kuu jooksul uuesti töötuks ja tal on õigus töötuskindlustushüvitise maksmise jätkamisele (§ 11 lg 5).

4. Hooajatöötajatele ei ole kehtestatud eraldi reegleid. Samas on eraldi reeglid nende jaoks, kes jäävad töötuks teistkordselt 12 kuu jooksul (Töötuskindlustuse seaduse § 8 lg 2). Kui kindlustatu jäi viimasest töötuna arvele võtmise päevast arvates 12 kuu jooksul teistkordselt töötuks ja eelmise töötuse perioodil maksti talle töötuskindlustushüvitist lühema kui maksimumperioodi eest, on tal õigus saada töötuskindlustushüvitist, sõltumata nimetatud 12 kuulise perioodi jooksul töötamise kestusest, kuid nii, et hüvitise maksmise kestus kokku ei ületa maksimumpäevade arvu (st. 180 kalendripäeva kindlustatul, kelle kindlustusstaaz on lühem kui 56 kuud) 12 kuu jooksul eelmisest töötuna arvele võtmise päevast arvates.

5. Töötuskindlustuse seaduse § 13 lg 1 kohaselt lõpetatakse töötuskindlustushüvitise maksmine järgmistel juhtudel:

1) töötuna arveloleku lõpetamise päevale järgnevast päevast arvates, kui kindlustatu töötuna arvelolek lõpetatakse Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 7 lõike 1 punktide 1, 3, 4 ja 7–9 alusel:

§ 7 lg 1 p 1. kui töötü vähemalt kord 30 päeva jooksul ei tule Eesti Töötukassasse vastuvõtule, välja arvatud juhul, kui töötü ei saanud tulla mõjuva põhjuse tõttu;

§ 7 lg 1 p 3. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 6 lõike 5 punktides 2–11 loetletud töötuna arveloleku lõpetamise juhtudel, kui isik:

- 2) on jõudnud vanaduspensioniiikka või on määratud ennetähtaegne vanaduspension;
- 3) töötab töölepingu alusel, töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud

võlaõigusliku lepingu alusel või on avalikus teenistuses;

4) on juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige ja saab selle eest tasu, välja arvatud sihtasutuse, mittetulundusühingu või -ühistu juhtimis- või kontrollorgani liige, kes saab selle eest väiksemat tasu kui pool töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud töötasu alammäära;

5) on registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjana;

6) õpib õppeasutuses päevases õppevormis või täiskoormusega õppes, välja arvatud juhul, kui täiskoormusega õppes õppiv isik on viimase 12 kuu jooksul olnud vähemalt 180 päeva hõivatud töötamisega töölepingu alusel või avalikus teenistuses Eestis või Eestist lähetatud töötajana välisriigis; töötamisega Eestis töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel või viibib akadeemilisel puhkusel;

7) täidab ajateenistuskohustust;

8) hooldab puudega isikut ja valla- või linnavalitsus maksab talle hooldamise eest toetust;

9) ei vasta ühele järgnevatest tingimustest: Eesti alaline elanik; tähtajalise elamisloa või tähtajalise elamisõiguse alusel Eestis elav välismaalane; Eestis viibiv Euroopa Liidu, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi ja Šveitsi Konföderatsiooni kodanik; Eestis viibiv rahvusvahelise kaitse saajal või Eestis viibiv varjupaigataotleja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses sätestatud tingimustel;

10) on Eesti Vabariigi välisesinduses töötava teenistujaga kaasasolev mittetöötav abikaasa, kellele makstakse abikaasatasu välisteenistuse seaduse § 67 lõike 1 alusel;

11) saab päästeteenistuse seaduse § 19 alusel vanaduspensionini ootel oleva päästeteenistuja toetust.

§ 7 lg 1 p 4. kui töötü keeldub individuaalse töötusimiskava kinnitamisest;

§ 7 lg 1 p 7. kui ettevõtluse alustamise toetus on töötü pangakontole üle kantud;

§ 7 lg 1 p 8. töötü soovil;

§ 7 lg 1 p 9. töötü surma korral.

2) hüvitise saamise õigust mõjutavate asjaolude tekkimise päevale järgnevast päevast arvates, kui kindlustatu keeldub mõjuva põhjuseta tööturuteenuste ja -toetuste seaduse §-s 10 sätestatud individuaalse töötusimiskava täitmisest või sama seaduse § 12 lõigetes 3 ja 4 sätestatud sobivast tööst;

3) vastuvõtule tulemata jätmise päevale järgnevast päevast arvates, kui kindlustatu ei tule mõjuva põhjuseta talle määratud ajal Töötukassasse vastuvõtule;

4) teises Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Šveitsi Konföderatsioonis töötusingu perioodi lõppkuupäevast arvates, kui kindlustatu ei naase Eestisse enne töötusinguteks lubatud perioodi lõppu;

5) avalduse esitamise päevast arvates, kui kindlustatu esitab sellekohase kirjaliku avalduse.

V OSA – VANADUSHÜVITIS

Artikkel 26

2010. aastal oli naistel pensioniiga 61 aastat ning meestel 63 aastat. 2011. aastal on naistel pensioniiga 61,5 aastat ning meestel 63 aastat. Naiste vanaduspensioniea järk-järgulise tõstmisega võrdsustatakse naiste ja meeste pensioniiga 2016. aasta lõpuks 63. eluaastani (Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 7).

Selgituseks, praegu on üleminekuajaks meeste ja naiste vanaduspensioniea järk-järgulise võrdsustamise osas. Kõikidel meestel ning 1953. aastal ja hiljem sündinud naistel tekib õigus vanaduspensionile 63-aastaselt saamisel. 1944.-1952. a sündinud naistel tekib õigus vanaduspensionile enne 63-aastaselt saamist vastavalt riikliku pensionikindlustuse seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud eale. 1949. a sündinud naistel tekib õigus vanaduspensionile 61 aasta vanuselt; 1950. a sündinud naistel 61 aasta ja 6 kuu vanuselt jne. See tähendab, et iga järgmise sünniaastaga (kuni 1953.a) naisel suureneb vanaduspensionile õigust andev vanus 6 kuu võrra.

Üldist vanaduspensionit makstakse ka töötamise või muu tuluandva tegevusega hõivatuse korral. Ennetähtaegset vanaduspensionit, mida on võimalik taotleda kuni 3 aastat enne üldisse vanaduspensioniiikka jõudmist, kuni vanaduspensioniealiseks saamiseni töötamise korral ei maksta (Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 43 lg 1¹). Selles mõttes käsitatakse töötamisena sotsiaalmaksuga maksustatud tulu teenimist töö- või teenistuslepingu või tsiviilõigusliku lepingu alusel või tegutsemist ettevõtjana. Kui ennetähtaegne vanaduspension on juba määratud, siis jääb isik sellele pensioniliigile ka pärast vanaduspensioniiikka jõudmist ja seda ei arvutata ümber tavaliseks vanaduspensioniks (§ 9 lg 7).

Artikkel 27

A. Viidatakse koodeksi artikli 27 lõikele (b).

B. Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 3 p 1 kohaselt on pensionikindlustatud isikud, kes vastavalt sotsiaalmaksuseadusele maksavad või kelle eest on kohustus maksta sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa.

Vastavalt sellele on kindlustatud:

- töötajad (sealhulgas avalikud teenistujad), kelle tööandja peab nende eest maksma sotsiaalmaksu;
  - füüsilisest isikust ettevõtjad, kes maksavad ise sotsiaalmaksu;
- isikud, kelle eest maksab sotsiaalmaksu riik, avalik-õiguslik juriidiline isik, linn või vald.

Sotsiaalmaksuseaduse § 6 lg 1 alusel maksab riik või avalik-õiguslik juriidiline isik sotsiaalmaksu järgmiste isikute eest:

- üks Eestis elav ning alla 3-aastast Eestis elavat last kasvatav vanem, eestkostja või hooldaja, kellega on sõlmitud kirjalik perekonnas hooldamise leping, või isik, kes kasutab vanema asemel lapsehoolduspuhkust ning kes kasvatab Eestis alla 3-aastast last;
- üks Eestis elav mittetöötav vanem, kes kasvatab kolme või enam alla 19-aastast Eestis elavat last, kellest vähemalt üks on alla 8-aastane;
- välisteenistuse seaduse § 67 alusel abikaasatasu saav isik;
- rahvusvahelise kaitseorganisatsiooni struktuuriüksuse ameti- või teenistuskohale lähetatud teenistuja või kaadrikaitsevaelase kaasasolev mittetöötav abikaasa, kes ei saa riiklikku pensioni;
- Vabariigi Presidendi ametivolituste ajal ja pärast ametivolituste lõppemist Vabariigi Presidendi mittetöötav abikaasa, kes ei saa riiklikku pensioni;
- kaitseväes ajateenistuses olev ajateenija või ajateenistuskohustust asendusteenistuses täitev asendusteenistustlane;
- äriühingu, mittetulundusühingu, sihtasutuse või füüsilisest isikust ettevõtja töötaja, kes saab töövõimetuspensionist;
- töötutoetust saav isik;
- isik, kes on töötuna arvele võetud Eesti Töötukassas;
- tuumakatastroofi, tuumakatsetuse või aatomielektriijaama avarii tagajärgede likvideerimisest osavõtnud mittetöötav isik, kes ei saa riiklikku pensioni;
- ravikindlustuse seaduse § 5 lõike 2 punktis 1, 2, 4 või 5 või lõikes 3 nimetatud isiku (töötaja, sh avalikus teenistuses töötaja; juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige; FIE) ülalpeetav abikaasa, kes kasvatab vähemalt ühte alla 8-aastast last või 8-aastast last kuni esimese klassi lõpetamiseni või vähemalt kolme alla 16-aastast last;
- sotsiaalhoolekande seaduse § 23¹ alusel määratud sotsiaaltoetust saav isik (Välisriigist Eestisse elama asunud Eesti kodanikul, eesti rahvusest isikul ja temaga koos Eestisse elama asunud abikaasal, lapsel ja vanemal, kes on jõudnud vanaduspensioniiikka);
- üks Eestis elav vanem, eestkostja või hooldaja, kellega on sõlmitud perekonnas hooldamise leping ja kes kasvatab seitset või enam alla 19-aastast Eestis elavat last;
- tööturuteenuste ja -toetuste seaduses sätestatud vähemalt 80 tundi kestvas tööturukoolituses, tööpraktikas või tööharjutuses osalev isik;
- isik, kellele on päästeteenistuse seaduse § 19 alusel määratud vanaduspensionist ootel oleva päästeteenistuja toetus.

Sotsiaalmaksuseaduse § 6 lg 1¹ alusel maksab vald või linn sotsiaalmaksu Eestis elava isiku eest, kes:

- hooldab puudega isikut ja kellele valla- või linnavalitsus maksab toetust puudega isiku hooldamise eest ja kes ei tööta ega saa riiklikku pensioni või
- hooldab puudega last ja kellele valla- või linnavalitsus maksab toetust puudega lapse hooldamise eest ja kes ei tööta ega saa riiklikku pensioni.

C. Statistilised andmed (*Jagu II Artikkel 74*):

- a) majanduslikult aktiivsete kindlustatute arv seisuga 31. detsember 2010 (Haigekassa andmed) oli 565 933;
- b) Eesti rahvastiku koguarv seisuga 31. detsember 2010 oli 1340 194 (Statistikaameti andmed);

- c) majanduslikult aktiivsete kindlustatud isikute arv moodustab 42,2% elanike koguarvust.

Artikkel 28

A. Vanaduspensioni arvutamise suhtes viidatakse koodeksi Artiklile 66.

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 11 lg 1 kohaselt koosneb vanaduspension kolmest osast:

- 1) baasosast;
- 2) staažiosakust, mille suurus võrdub pensioniõigusliku staaži aastate arvu ja aastahinde korrutisega,
- 3) kindlustusosakust, mille suurus võrdub pensionikindlustatu aastakoeffitsientide summa ja aastahinde korrutisega.

Pensioni arvutamise valemis võtab staažiosak arvesse töötamise perioodid kuni 31. detsembrini 1998. Kindlustusosakut arvestatakse pensionikindlustuse aastakoeffitsientide summa alusel, võttes arvestades alates 1. jaanuarist 1999 makstud sotsiaalmaksu summasid.

Nende isikute vanaduspension, kes on lõpetanud töötamise enne 31. detsembrit 1998, moodustub üksnes baasosast ja staažiosakust. Samas on nendel isikutel, kes alustasid töötamist pärast 1. jaanuari 1999, sõltub vanaduspension üksnes baasosast ja kindlustusosakust.

Pensionikindlustuse aastakoeffitsiendi arvutamiseks liidetakse pensionikindlustatu isikustatud sotsiaalmaksu riikliku pensionikindlustuse osa summad ning jagatakse isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmise suurusega antud kalendriaastal.

Kokkuvõttes sõltub igakuise vanaduspensioni rahaline summa kahest individuaalsest tegurist:

- pensioniõigusliku staaži aastate arvust kuni 31. jaanuarini 1998;
- pärast 1. jaanuari 1999 omandatud pensionikindlustuse aastakoeffitsientide summast;

ja kahest üldisest tegurist:

- 1) baasosa rahalisest väärtusest;
- 2) aastahindest (so. pensioniõigusliku staaži ühe aasta ja pensionikindlustuse aastakoeffitsiendi 1,0 rahalisest väärtusest).

2010. aastal oli pensioni baasosa 1793,44 krooni kuus ning aastahinne 67 krooni ja 94 senti ning rahvapensioni määraks kuus 2008 krooni ja 80 senti. Alates 2011. aastast seoses eurole üleminekuga on pensioni baasosa 114,6575 eurot kuus ning aastahinne 4,343 eurot ning rahvapensioni määraks kuus 128,45 eurot. Vastavalt riikliku pensionikindlustuse seaduse § 11 lg 6 isikule, kelle vanaduspension osutub väiksemaks rahvapensioni määrast, makstakse vanaduspensioni rahvapensioni määras, s. o. 2011. aastal 128,45 eurot kuus. Käesoleval ajal vanaduspension on suurem kui rahvapensioni määr. Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 11 lg 6 tagab, et vanaduspension ei saa olla väiksem rahvapensioni määrast.

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 26 lg 1 alusel indekseeritakse iga kalendriaasta 1.aprilliks riiklike pensione indeksiga, mille väärtus sõltub 20 protsenti tarbijahinnaindeksi aastasest kasvust ja 80 protsenti sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa laekumise aastasest

kasvust. Pensioni baasosa korrutatakse läbi koefitsiendiga 1,1. Aastahinde kasvuosa korrutatakse läbi koefitsiendiga 0,9.

Kooskõlas riikliku pensionikindlustuse seaduse § 26 lg 5¹ võib Vabariigi Valitsus kinnitada indeksi väärtuse madalamana, kui

1. sama aasta eeldatav sisemajanduse koguprodukti reaalkasv on negatiivne või
2. riikliku pensionikindlustuse kulude ja sotsiaalmaksu riikliku pensionikindlustuse vahenditesse kantava eeldatava laekumise vahe on suurem kui 1% sama aasta eeldatavast sisemajanduse koguproduktist.

Riiklikke pensione ei indekseerita, kui indeksi väärtus on väiksem kui 1,000. 1.aprillist 2011 kinnitas Vabariigi Valitsus indeksi väärtusega 1,000, kuivõrd tegelik indeks oli alla 1,000 (0,957)

Eestis kehtiva tulumaksuseaduse kohaselt maksustatakse see osa pensionist, mis ületab 192 eurot kuus. Igal isikul, kaasa arvatud riikliku pensioni saajal, on õigus saada veel maksuvaba tulu 144 eurot kuus. Seega pensionäril on tulumaksuvaba 336 (192+144) eurot kuus. Seda summat ületav osa maksustatakse 21% tulumaksuga. Tulumaksuga maksustamine toimub kumulatiivselt kassapõhisel printsiibil.

2010. aastal oli pensionäril tulumaksuvaba vastavalt 5250 (3000+2250) krooni kuus. Seda summat ületav osa maksustati 21% tulumaksuga.

Jaod I ja III Artikkel 66

a. Tavalise täiskasvanud meeslihttöölisena käsitletakse tööstuses töötavat meeslihttöölis (Rahvusvahelise Ametialade Klassifikatsiooni ISCO-88 ametiala kood 9320).

b. 2010. aastal oli tavalise meeslihttöölise keskmine ühe tunni brutopalk 50 krooni ja 95 senti. Tootmismeeslihttöölise keskmine (normatiivne) tundide arv. 2010. aastal oli 168 tundi. Seega oli tavalise meeslihttöölise brutopalk 2010 a. 8559 krooni. Kuivõrd tulumaksuvaba miinimum 2010. aastal oli 2250 krooni kuus ja tulumaks 21% ning töötuskindlustusmaks (aasta teisest poolest) 2,8%, siis netopalk oli antud juhul 7045 krooni. (makseid pensionikindlustuse II sambasse ei ole arvestatud, kuna majandusliku olukorra tõttu riigipoolne panus peatati 1. juunist 2009 ning töövõtjale on see selle tõttu ka vabatahtlik. 2011. aastal taastub riigipoolne makse pooles mahus ja 2012. aastal täies mahus).

c. Vastavalt pensionivalemile oli 30-aastase staažiga standardse hüvitisesaaja vanaduspension 2010. aastal $1793,44 + 67,94 \times 30 = 3832$ krooni

d, e. Pensionikindlustatule ei maksta naise kohta peretoetust ei töötamise ega ka pensioni saamise perioodil.

f. 2010. aastal moodustas standardse hüvitisesaaja (mees koos vanaduspensionieas oleva naisega) vanaduspension $(3832+2009)/7045*100 = 82,9\%$ tavalise meeslihttöölise netopalgast.

C. Alates 1. aprillist 2002 indekseeritakse pensionid iga-aastaselt 1. aprillil. Indeks sõltub võrdsetes osades tarbijahinnaindeksi aastasest kasvust ja sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa laekumise kasvust (Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 26). Alates 1. aprillist 2008 indekseeritakse pensione indeksiga, mille suurus sõltub 20% tarbijahinnaindeksist ja 80% sotsiaalmaksust. Vastavalt muudatusele indekseerimisel (vt art 28) korrutati 1. aprillil 2011 a kõik Riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel arvatud pensionid läbi indeksiga 1,000.

Artikkel 29

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 7 lg 1 p 2 kohaselt on õigus vanaduspensionile isikul, kellel on 15 aastat Eestis omandatud pensionistaaži.

Pensionistaažina arvestatakse (Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 27 lg 2):

- 1) pensioniõiguslikku staaži, mida arvestatakse kuni 1998. aasta 31. detsembrini;
- 2) pensionikindlustusstaaži, mida arvestatakse alates 1999. aasta 1. jaanuarist.

Pensionioigusliku staaži hulka arvatakse tegevused kuni 31. detsembrini 1998, mil tööandja oli kohustatud maksuma sotsiaalmaksu. Samas käsitletakse võrdväärsena teatud rida ajavahemikke: teenistusaeg kaitseväes; töötuna arveloleku aeg; õpiaeg kõrgkoolis või kutseõppeasutuses; I grupi invaliidi või lapsinvaliidi eest hoolitsemise aeg; väikelapse eest hoolitsemise aeg kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni jne. (Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 28).

Alates 1. jaanuarist 1999 arvestatakse pensionikindlustusstaaži üksnes makstud või arvestatud sotsiaalmaksu alusel. Üks aasta pensionikindlustusstaaži arvestatakse pensionikindlustatule, kelle eest on vastavalt sotsiaalmaksuseadusele makstud või arvestatud isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa vähemalt kaheteistkümnekordselt kuupalga alammääralt (Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 30).

Artikkel 30

Vanaduspension määratakse eluajaks.

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 46 kohaselt peatatakse riikliku pensioni maksmine järgmistel juhtudel:

- kui kohus mõistab pensionäri süüdi ja karistab teda vabadusekaotusega, siis peatatakse riikliku pensioni maksmine vabadusekaotuse kandmise ajaks;
- kui isiku suhtes on tõkendina kasutatud vahi alla võtmist, peatatakse vahi all oleku ajaks riikliku pensioni maksmine. Pension makstakse isikule tagantjärele välja pärast kohtuotsuse jõustumist juhul, kui isik mõisteti õigeks või teda ei karistatud vabaduskaotusega;

- kui kohus määrab pensionäri suhtes meditsiinilise iseloomuga mõjutusvahendi kohaldamise, makstakse nimetatud mõjutusvahendi kohaldamise ajal pensioni pooles rahvapensioni määras.

Riiklikust pensionist võib kinni pidada ainult järgmisi summasid (Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 47):

- täitemenetluse seadustiku alusel täitmisele kuuluvate lahendite alusel võib kinni pidada kuni 50% makstavast pensionist;
- elukohajärgse pensioniameti pensionikomisjoni otsuse alusel peetakse kinni summasid, et nõuda sisse pensionärielt tema kuritarvituse tõttu enammakstud pensionisummasid. Sellisel juhul võib täiendavalt eelnevas alalõigus mainitud kinnipeetavatele summadele kinni pidada lisaks veel 20% väljamakstavast pensionist.

Kuid mõlemal juhul säilitatakse pensionärile seejuures vähemalt 50 % rahvapensioni määrast.

OSA VII – PEREHÜVITIS

Artikkel 40

Riiklike peretoetuste seaduse kohaselt makstakse kõigile lastega perekondadele rahalist toetust laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaliseks hüvitamiseks.

Nimetatud seaduse § 3 on sätestatud järgmised peretoetuste liigid:

- 1) lapsetoetus;
- 2) lapsehooldustasu;
- 3) üksikvanema lapse toetus;
- 4) ajateenija lapse toetus;
- 5) eestkostel või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus;
- 6) seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetus;
- 7) sünnitoetus;
- 8) lapsendamistoetus;
- 9) elluastumistoetus.

Lapsetoetust makstakse igakuiselt iga lapse kohta kuni laps saab 16-aastaseks. Kui laps õpib põhikoolis, gümnaasiumis või põhihariduse baasil kutseõppeasutuses või kes on põhihariduseta ja õpib kutseõppeasutuses, on õigus lapsetoetusele kuni 19-aastaseks saamiseni. 19-aastaseks saamisel makstakse toetust jooksva õppeaasta lõpuni sõltumata sellest, millises õppevormis (õhtune, päevane) laps õpib.

Lapsehooldustasu makstakse vanematele, kes hooldavad eelkoolialisi lapsi. Õigus lapsehooldustasule on:

- vanemal, kes kasvatab ühte või enamat kuni kolmeaastast last;
- vanemal, kes kasvatab lisaks ühele või enamale kuni kolmeaastasele lapsele ka kolme kuni kaheksa-aastaseid lapsi;
- vanemal, kes kasvatab kolme ja enamat vähemalt kolmeaastast last ja kes saab lapsetoetust perekonnas, kus on kolm või enam last.

Lapsehooldustasu ei maksta lapse kohta, kelle sünniga või lapsendamisega seoses makstakse sünnitus- või lapsendamishüvitist ravikindlustuse seaduse alusel. Lapsehooldustasu ei maksta ühegi lapse kohta, kui vanemale makstakse vanemahüvitist vanemahüvitise seaduse alusel.

Üksikvanema lapse toetust makstakse lapsele, kelle sünniaktis puudub kanne isa kohta või on see tehtud ema ütluse alusel või kelle vanem on seadusega kehtestatud korras tunnustatud tagaotsitavaks. Ajateenija lapse toetust makstakse iga ajateenija lapse kohta kuni ajateenija kaitseteenistuse lõpuni. Ajateenija lapse toetus ja üksikvanema lapse toetus on sisuliselt täienduseks üldisele lapsetoetusele ja mõlemal juhul on toetuse saamise eelduseks see, et lapsel on õigus lapsetoetusele.

Eestkostel või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetust makstakse vanemliku hoolitsuseta lapsele, kelle üle on seatud eestkoste või kelle suhtes on sõlmitud perekonnas hooldamise leping.

Seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetusele on õigus ühel vanematest või hooldajal või eestkostjal, kes kasvatab peres seitset või enamat lapsetoetust saavat last.

Sünnitoetust makstakse ühekordselt iga sündinud lapse kohta.

Lapsendamistoetust makstakse lapsendajale, kellest lapsendatav laps ei põlvne ja kes ei ole selle lapse võõrasvanem.

Elluastumistoetus on ühekordne toetus vanemliku hoolitsuseta isikule, kes on kasvanud lapsena hoolekandeesutuses või erivajadustega laste koolis või kelle üle seati eestkoste või kelle suhtes sõlmiti kirjalik perekonnas hooldamise leping, kui ta asub uude elukohta iseseisvalt elama hiljemalt kahe aasta möödumisel hoolekandeesutuse või erivajadustega õpilaste kooli nimekirjast kustutamisest või eestkoste või perekonnas hooldamise lepingu lõppemisest.

Samuti loetakse perehüvitiste hulka järgnevaid meetmeid. Vanemahüvitist makstakse vanemahüvitise seaduse järgi ühele lapse vanemale, lapsendajale või hooldajale. Hüvitist makstakse töötavale vanemale sünnitushüvitise (vt osa VIII Emadushüvitis) maksmise lõpupäevale järgnevast päevast 435 päeva. Vanemahüvitise suuruseks on 100% isiku eelmise kalendriaasta keskmisest kuutasust. Mittetöötavatele vanematele makstakse vanemahüvitist alates lapse sünnist kuni lapse 18 kuu vanuseks saamiseni. Kui vanemal puudus sissetulek eelmisel kalendriaastal, makstakse hüvitist hüvitise määras. 2011. aastal makstakse hüvitist töötavale vanemale kuni 435 päeva ning mittetöötavale vanemale kuni lapse 18 kuu vanuseks saamiseni.

Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel makstakse puudega lapse toetust igakuiselt keskmise, raske või sügava puudega lapsele puudest tingitud lisakulude osaliseks hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaanis ettenähtud tegevusteks, välja arvatud ravikindlustuse ja riigieelarve muudest vahenditest finantseeritavateks tegevusteks. Puudega lapse toetust makstakse kuni lapse 16-aastaseks saamiseni.

Elatisabi seaduse alusel makstakse elatisabi lapse kohta, kelle vanem ei täida ülalpidamiskohus või ei tee seda nõutavas ulatuses. Elatisabi makstakse vanemale, kes on pöördunud kohtusse elatisnõudega, elatisabi makstakse elatisnõude kohtumenetluse ajal 90 päeva jooksul. Väljamakstud elatisabi nõutakse hiljem kohustatud vanemalt sisse.

Artikkel 41

- A. Viidatakse koodeksi Artikli 41 lõikele (b).
- B. Riiklike peretoetuste seaduse § 2 kohaselt on peretoetustele õigus kõigil Eesti alalistel elanikel ja Eestis elavatel välismaalastel, kellel on tähtajaline elamisluba, Eestis elavate pereliikmete suhtes (hõlmates sealhulgas ajutiselt välismaal õppivaid lapsi). Peretoetuste maksmine ei ole seotud vanemate töötamise või nende varandusliku olukorraga. Toetusi makstakse ühele vanematest (perekond valib, kas selleks on lapse ema või isa). Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse § 3 kohaselt määratakse ja makstakse puuetega inimeste sotsiaaltoetusi Eesti alalisele elanikule või tähtajalise elamisloa alusel Eestis elavale isikule lisakulutusi põhjustava keskmise, raske või sügava puude korral. Puudega lapse toetus makstakse välja ühele vanematest. Elatisabi makstakse Eesti alalisele elanikule või tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel Eestis elavale välismaalasele

C. Statistilised andmed (*Jagu II Artikkel 74*):

Jagu II Artiklis 74 ei sobi otseselt statistiliste andmete saamiseks nende isikute kohta, keda puudutab Riiklike peretoetuste seadus. Seetõttu koodeksi Artikli 41 nõuete täidetuse näitamiseks loetakse kaitstavate isikute arv võrdseks majanduslikult aktiivses eas (vanuses 15–64) meessoost elanike koguarvuga.

- a) 2010. aastal oli Eesti meessoost elanikke vanuses 15–64 aastat 437 299 inimest (Eesti Statistikaamet);
- b) 2010. aastal oli Eesti elanikkonna koguarv (aastane keskmine) 1 340 160 inimest (Eesti Statistikaamet);
- c) kaitstavate isikute arv moodustab 32,6% elanike koguarvust.

Artikkel 42

Viidatakse koodeksi Artikli 42 lõikele (a).

Lapsetoetust, lapsehooldustasu, üksikvanema toetust, ajateenija lapse toetust ja eestkostel või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetust ning seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetust makstakse igakuiselt. Sünnitoetust, elluastumistoetust ja lapsendamistoetust makstakse ühekordselt.

Peretoetuste (välja arvatud sünnitoetuse, lapsehooldustasu ja seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetuse) arvutamise aluseks on lapsetoetuse määr, mis kehtestatakse Riigikogu poolt igaks eelarveaastaks riigieelarvega. 2010. a oli lapsetoetuse määr 150 krooni ja 2011. a. on see seoses eurole üleminekuga 9,59 eurot. Riigikogu kehtestab lapsehooldustasu määra eraldi. Lapsehooldustasu määr oli 2010. a. 1200 krooni ning 2011. a. on see 76,70 eurot.

2011. a. on lapsetoetuse suurus pere esimese ja teise lapse kohta 19,18 eurot (kahekordne lapsetoetuse määr) ning kolmanda ja iga järgmise lapse kohta 57,54 eurot (kuuekordne lapsetoetuse määr). 2010. a. oli lapsetoetuse suurused vastavalt 300 ja 900 krooni.

Lapsehooldustasu makstakse järgmises suuruses:

- kuni kolmeaastast last kasvatavale ühele vanemale või vanema asemel lapsehoolduspuhkust kasutavale isikule 38,35 eurot ($\frac{1}{2}$ lapsehooldustasu määras) iga kuni kolmeaastase lapse kohta. 2010. a oli vastav summa 600 krooni;

- peres, kus kasvab kuni kolmeaastane laps ja veel kolme- kuni kaheksa-aastaseid lapsi, ühele vanemale igakuiselt 19,18 eurot ($\frac{1}{4}$ lapsehooldustasu määras) iga kolme- kuni kaheksa-aastase lapse kohta. 2010. a oli vastav summa 300 krooni;

- kolme- ja enamalapselises perekonnas, kus on kolm või enam vähemalt kolmeaastast lapsetoetust saavat last, ühele vanemale iga kolme- kuni kaheksa-aastase lapse kohta 19,18 eurot ($\frac{1}{4}$ lapsehooldustasu määras). 2010. a oli vastav summa 300 krooni.

Lapsehooldustasu saavale isikule makstakse iga kuni üheaastase lapse kohta täiendavat lapsehooldustasu. 2011. a on täiendava lapsehooldustasu suurus on 6,40 eurot ja 2010. a oli vastav summa 100 krooni.

Ajateenija lapse toetust makstakse 47,95 euro suuruses (lapsetoetuse viiekordne määr). 2010. a oli vastav summa 750 krooni.

Üksikvanema lapse toetuse suurus 2011. a on 19,18 eurot (kahekordne lapsetoetuse määr). 2010. a oli vastav summa 300 krooni.

Eestkostel või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus suurus 2011.a on 191,80 eurot (kahekümnekordne lapsetoetuse määr). 2010. a oli vastav summa 3000 krooni

Seitsme ja enamalapselise pere vanema toetuse suurus on 168,74 eurot (2,2-kordne lapsehooldustasu määr). 2010. a oli vastav summa 2640 krooni.

Sünnitoetuse suurus on 320 eurot. Lapsendamistoetuse suurus on samuti 320 eurot. 2010. a olid vastavad summad mõlemad 5000 krooni.

Elluastumistoetuse suurus on 383,60 eurot (40-kordne lapsetoetuse määr). 2010. a oli vastav summa 6000 krooni.

Vanemahüvitise määr 2011.aastal on 278,02 eurot kuus. Vanemahüvitise ülempiir 2157,03 eurot kuus. Vanemahüvitise ülempiir 2010. a oli 35 316 krooni ja vanemahüvitise määr 2010. a oli 4 350 krooni.

Puudega lapse toetuste suurus on:

- keskmise puudega lapsele 69,04 eurot (2010. a oli 1080 krooni);
- raske või sügava puudega lapsele 80,55 eurot (2010. a oli 1260 krooni).

Elatisabi makstakse 2011. a 3,20 eurot päevas. 2010. a oli vastav summa 50 krooni.

Artikkel 43

Peretoetuste saamiseks ei ole sätestatud kvalifikatsiooniperioodi.

Artikkel 44

- A. Tavalise meeslihttöölise brutopalk. 2010. aasta lõpus oli 8559 krooni (vt. Artikli 28 all esitatud informatsiooni).
- B. Peretoetuste (v.a vanemahüvitis ja lapse sünnitoetus (ühekordne)) kogukulu 2010. aastal oli 1492,0 miljonit krooni (Sotsiaalministeeriumi andmed), mis teeb keskmiselt 124,3 miljonit krooni kuus.
- C. i. Laste arv (keskmine, kelle kohta makstakse lapsetoetust) oli 2010. aastal 218497 (Statistikaameti andmed, laste arv vanuses 0-15 aastat)
- ii. 2010. aasta lõpus moodustas peretoetuste koguväärtus 6,65% tavalise meeslihttöölise brutopalka ja kõikide elanike laste koguarvu korrutisest.

Artikkel 45

Riiklike peretoetuste seaduse § 2 kohaselt ei maksta peretoetusi perekonnaliikmete kohta, kes ei ela Eestis, välja arvatud ajutiselt välismaal õppivad lapsed.

Peretoetusi ei maksta vanemliku hoolitsuseta lapsele, kes elab püsivalt hoolekandeesutuses või erivajadustega laste koolis (Riiklike peretoetuste seaduse § 25 lg 1).

Pensioniametil on õigus ajutiselt peatada peretoetuste maksmine valla- või linnavalitsuse korraldusel, kui lapsevanem ei täida Perekonnaseadusest tulenevaid kohustusi lapse kasvatamisel ja hoolitsemisel (Riiklike peretoetuste seaduse § 28 lg 1). Sellisel juhul jätkab pensioniamet peretoetuste maksmist kohaliku omavalitsuse korraldusel või kohtuotsuse alusel:

- a) lapsevanemale, kui peatamise põhjused langevad ära;
- b) võõrasvanemale, kasuvanemale või eestkostjale, kui laps suunatakse hooldusesse perekonda;
- c) lapsele, kui ta asub iseseisvalt elama.

Kui ilmneb, et toetuste saaja on teadlikult esitanud valeandmeid või ei ole teatanud peretoetuste saamist mõjutavatest asjaoludest, siis nõuab Pensioniamet peretoetusteks enamakstud summad tagasi või teeb tasaarvestuse (Riiklike peretoetuste seaduse § 30 lg 1).

VIII OSA – EMADUSHÜVITIS

Artikkel 47

Arstiabi ja emadushüvitisi raseduse, sünnitamise ja selle tagajärgede osas osutatakse vastavalt Ravikindlustusseadusele.

Artikkel 48

A. Viidatakse koodeksi Artikli 48 lõikele (b).

B. Vastavalt Ravikindlustuse seaduse § 5 lg 4 p1 kohaselt on alates kõigil rasedatel, kelle rasedus on arsti või ämmaemanda poolt tuvastatud (kindlustamata rasedada omandavad kindlustatud isikuga võrdsustatud isiku staatuse), õigus tasuta sünnituseelsele arstiabile.

Rahalisi emadushüvitisi – sünnitushüvitisi – makstakse kindlustatud naistele rasedus-sünnituspuhkuse ajal (Ravikindlustuse seaduse § 58). Kindlustatud on:

- töötajad või avalikud teenistujad, kelle eest tööandja on maksnud või on tal kohustus maksta sotsiaalmaksu;
- füüsilisest isikust ettevõtjad, kes on sotsiaalmaksu maksnud ise.

C. Vaata Artikli 15 punkt C all esitatud informatsiooni.

D. Kõigil Eestis elavatel rasedatel on individuaalne õigus arstiabile, see õigus ei ole seotud nende abikaasa kindlustatuse staatusega.

Artikkel 49

Ravikindlustuse seaduse § 29 kohaselt maksab Haigekassa nende tervishoiuteenuste eest, mis on kantud haigekassa tervishoiuteenuste loetellu ja on osutatud meditsiinilistel näidustustel. Teenuste maksumuse tasub haigekassa vastavale tervishoiuteenuse osutajale, vastavalt nende asutuste või arsti ja Haigekassa vahel sõlmitud lepingutele.

Haigekassa poolt hüvitatud raviteenuste nimekiri sisaldub Vabariigi Valitsuse määrmuses “Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu”. See nimekiri sisaldab muuhulgas:

- 1) sünnituseelset hooldust, sünnitust ja sünnitusjärgset hooldust;
- 2) ambulatoorseid vastuvõtte (sealhulgas koduvisiite), mida teostavad perearstid ja eriarstid;
- 3) laboratoorseid uuringuid;
- 4) terviseuuringud ja protseduurid nii ambulatoorses kui ka statsionaarses ravis;
- 5) haiglaravi (sealhulgas põetamine ja vajalikud ravimid).

Artikkel 50

A. Rahalise emadushüvitise (sünnitushüvitise) suhtes viidatakse koodeksi Artiklile 65.

B. Statistilised andmed (Jaod I ja V, Artikkel 65):

a. Ravikindlustuse seaduse § 54 lg 1 p 4 kohaselt on sünnitushüvitise määr 100% kindlustatu eelneva kalendriaasta brutotöötasust. Rasedus- ja sünnituspuhkuse arvestamise aluseks on kindlustatu keskmine ühe päeva tulu, mille kohta maksti sotsiaalmaksu. Kindlustatu keskmise ühe päeva tulu arvutamise kohta vt. Artikli 16 all esitatud informatsiooni.

Sünnitushüvitis kuulub maksustamisele tulumaksuga 2010 aastal on maksumäär samuti 21% ja tulumaksuvaba 2250 krooni).

Hüvitise saamiseks ei ole kehtestatud arvesse mineva töötasu ülempiiri. Samuti ei ole kehtestatud ülempiiri töötasule, millelt makstakse sotsiaalmaksu. Siiski, füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtlustulu on sotsiaalmaksuga maksustatav ainult 15-kordse miinimumpalga ulatuses (Sotsiaalmaksu seaduse § 2 lg 1 p 5). 2010. aastal oli miinimumpalk 4350 krooni kuus ja vastavalt sellele oli sotsiaalmaksuga maksustatava tulu ülempiir füüsilisest isikutest ettevõtjate jaoks 65 250 krooni kuus.

b, c. 2010. aastal oli Artikli 65, lõige 6 (c) kohaselt välja valitud meesoskustöölise kuu brutotöötasu 13 974 krooni (vt. Artikli 16 all esitatud informatsiooni).

d. Standardse hüvitisesaaja emadushüvitise suurus 2010. aastal oli ühes kuus:

$$1,00 * 13\,974 = 13\,974 \text{ krooni}$$

g. Standardse hüvitisesaaja emadushüvitise brutoasenduse määr on:

$$13\,974 / 13\,974 = 100\%.$$

Artikkel 51

Rahaliste hüvitiste suhtes on kehtestatud kvalifikatsiooniperiood (vt. Artikli 17 all esitatud informatsiooni).

Kõigile Eestis elavatele rasedatele, kellel eelnevalt muul alusel ravikindlustust ei olnud, võimaldatakse arstiabi raseduse meditsiinilise kindlakstegemise hetkest. Raseduse tuvastus on aktsepteeritav alates 1. aprillist 2010 ka ämmaemanda poolt (vt. ka Artikli 48 all esitatud informatsiooni).

Artikkel 52

1. Arstiabi osutatakse kogu hõlmatud juhtumi jooksul ilma maksimumperioodita.

Rahalisi emadushüvitisi (sünnitushüvitist) makstakse alates sünnituslehe väljastamise kuupäevast (kaasa arvatud), s.t. ooteperioodi ei ole.

(a) Sünnituslehe alusel on rasedal õigus saada sünnitushüvitist 140 kalendripäeva, kui ta on jäänud rasedus- ja sünnituspuhkusele vähemalt 30 kalendripäeva enne arsti või ämmaemanda määratud eeldatavat sünnitamiskuupäeva (Ravikindlustuse seaduse § 58 lg 1).

(b) Vastavalt Töölepingu seaduse § 59 kohaselt muutub rasedus- ja sünnituspuhkus sissenõutavaks vähemalt 70 kalendripäeva enne arsti määratud eeldatavat sünnituse

tähtpäeva. Kui naine hakkab kasutama rasedus- ja sünnituspuhkust vähem kui 30 päeva enne arsti määratud eeldatavat sünnituse tähtpäeva, lüheneb rasedus- ja sünnituspuhkus vastava ajavahemiku võrra.

2. Ravikindlustuse seaduse § 60 lg 1 kohaselt on Haigekassal õigus keelduda emadushüvitise maksmisest või peatada hüvitise maksmine, kui:
  - 1) kindlustatu eirab arsti ettekirjutusi, mille tõttu paranemine on takistatud;
  - 2) kindlustatu läheb tagasi tööle rasedus- ja sünnituspuhkuse ajal.

Haigekassal on õigus esitada sünnituslehe võltsimisel nõue Ravikindlustuse seaduse § 62 lg 3 alusel.

PART IX – TÖÖVÕIMETUSHÜVITIS

Artikkel 54

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 14 lg 1 kohaselt on töövõimetuspensionile õigus isikutel vanuses 16 aastat kuni vanaduspensionieani, kelle püsiv töövõime kaotus on vähemalt 40 protsenti.

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 16 lg 2 kohaselt on täielikult töövõimetu (100% töövõimetu) isik, kellel esineb haigusest või vigastusest põhjustatud tugevasti väljendunud funktsioonihäire, mille tõttu ta ei ole võimeline tööga elatist teenima.

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 16 lg 3 kohaselt on osaliselt töövõimetu (10–90%) isik, kes on võimeline tööga elatist teenima, kuid kes haigusest või vigastusest põhjustatud funktsioonihäire tõttu ei ole võimeline tegema talle sobivat tööd tööaja üldisele riiklikule normile vastavas mahus¹.

Püsiva töövõimetuse, selle tekkimise aja, põhjuse ja kestuse tuvastab Sotsiaalkindlustusamet püsiva töövõimetuse ekspertiisiga. Sotsiaalkindlustusamet teeb püsiva töövõimetuse ekspertiisi kaasates ekspertarste. Töövõime kaotuse ulatus väljendatakse töövõime kaotuse protsentides nulliga lõppeva arvuga (st. 10% kaupa suurevalt; 10%, 20%, 30% ja nii edasi kuni 100%). Töövõimetuspensioni saamiseks peab püsiv töövõimetus olema vähemalt 40%.

Artikkel 55

A. Viidatakse koodeksi Artikli 55 lõikele (b).

B, C. Vt. Artikli 27 all esitatud informatsiooni.

Artikkel 56

A. Töövõimetushüvitise arvutamise suhtes viidatakse koodeksi Artiklile 66.

---

¹ Üldine riiklik tööaja norm on 40 tundi nädalas.

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 18 kohaselt võetakse töövõimetuspension arutamise aluseks suurem järgmistest vanaduspensionidest:

- 1) püsivalt töövõimetu isiku pensioniõigusliku staaži (kuni 31. detsembril 1998) ja aastakoefitsientide (pärast 1. jaanuari 1999) alusel arvatud vanaduspension;
- 2) vanaduspension 30-aastase pensioniõigusliku staaži korral.

Töövõimetuspension moodustab eelnevalt valitud arvutuse alusest töövõime kaotuse protsendile vastava osa, kuid ei ole väiksem kui rahvapensioni määr.

Teiste sõnadega, taotleja jaoks arvatud üldise vanaduspension suurus võrreldakse sellise vanaduspensioniga, mis vastab pensioniõiguslikule staažile 30 aastat ning kahest summast suuremat korrutatakse töövõime kaotuse protsendiga. Vastavalt sellele on täieliku töövõimetusega isiku töövõimetuspension 100% arutamise alusest. Osalise töövõimetusega isiku töövõimetuspension vastab töövõime kaotuse protsendile arutamise alusest, kuid ei ole väiksem kui rahvapensioni määr. Seega on rahvapensioni määr miinimumtagatiseks töövõimetuspension määramisel. 2010. aastal oli rahvapensioni määr 2008 krooni 80 senti kuus. 2011. aastal on rahvapensioni määr seoses eurole üleminekuga 128,45 eurot kuus.

Sellisest arvutusmeetodist tulenevalt on täieliku töövõime kaotusega isiku töövõimetuspension võrdne või suurem (aga ei saa olla väiksem) kui sellise isiku vanaduspension, kelle pensioniõiguslik staaž on 30 aastat. 2010. aastal oli 30-aastase pensioniõigusliku staažiga isiku vanaduspension 3832 krooni ning 2011. aastal on see 244,95 eurot kuus (vt. Artikli 28 all esitatud informatsiooni). Vastavalt siis oli 2010. aastal täielikult töövõimetu isiku töövõimetuspension vähemalt 3832 krooni ja 2011. a on see 244,95 eurot kuus.

Kõikide riiklike pensionide maksustamise kohta (sealhulgas töövõimetuspensionid) vt. Artikli 28 all esitatud informatsiooni.

Jaod I ja II Artikkel 66

- a. Tavalise meeslihttöölise valiku kohta vt. Artikli 28 all esitatud informatsiooni.
- b. 2010. aastal oli tavalise meeslihttöölise brutopalk 8559 krooni ja netopalk 7045 krooni (vt. ka Artikli 28 all esitatud informatsiooni).
- c. Standardse hüvitisaja (täielikult töövõimetu isiku) töövõimetuspension 2010. a lõpus oli vähemalt 3832 krooni.
- d, e. Kahe lapsega standardsele hüvitisaja makstav peretoetuse summa 2010. aastal oli 600 krooni kuus. Peretoetuse maksmine ei sõltu vanemate töötamisest või mõne muu sotsiaalkindlustushüvitise saamisest, s.t. samasugust peretoetust makstakse nii töötamise kui ka töövõimetuse perioodil.
- f. 2010. a. moodustas standardse hüvitisaja töövõimetuspension:
$$(3832 + 600) / (7045 + 600) = 58,0\%$$
tavalise meeslihttöölise netopalgast.

C. Makstava pensioni regulaarse ümberarvutamise kohta vt. Artikli 28 all esitatud informatsiooni.

Artikkel 57

1. Viidatakse koodeksi Artikli 57 lõigetele 1 ja 2.

Vastavalt Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 15 lõikele 1 on kindlustatud isikutel õigus töövõimetuspensionile, kui selle pensioni määramise ajaks on neil järgmine pensionistaaž:

Vanus	Pensionistaaž
16 - 24 aastat	staaži nõuet ei ole
25 - 26 aastat	1 aasta
27 - 28 aastat	2 aastat
29 – 30 aastat	3 aastat
31 – 32 aastat	4 aastat
33 – 35 aastat	5 aastat
36 – 38 aastat	6 aastat
39 – 41 aastat	7 aastat
42 – 44 aastat	8 aastat
45 – 47 aastat	9 aastat
48 – 50 aastat	10 aastat
51 – 53 aastat	11 aastat
54 – 56 aastat	12 aastat
57 – 59 aastat	13 aastat
60 – 62 aastat	14 aastat

Pensionistaaži arvestamise kohta vt. Artikli 29 all esitatud informatsiooni.

2. Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 22 lg 1 p 2 kohaselt on isikul, kelle püsiv töövõime kaotus on vähemalt 40%, kuid kellel puudub nõutav pensionistaaž, õigus töövõimetuse alusel rahvapensionile, kui ta on elanud Eestis vähemalt ühe aasta enne töövõimetuspensioni taotlemist.

Isikule, kellele makstakse rahvapensioni töövõimetuse alusel, ja kellel täitub Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 15 lõikes 1 sätestatud vanusele vastav pensionistaaž, määratakse avalduse esitamisel töövõimetuspension.

Täieliku töövõimetuse kaotusega inimese rahvapension töövõimetuse alusel on 100% rahvapensioni määrast. 2010. aastal oli rahvapensioni määr 2008 krooni ja 80 senti kuus. Osalise töövõime kaotusega inimese rahvapension töövõimetuse alusel arvutatakse töövõime kaotusele vastava protsendina rahvapensioni määrast. 40%-lise töövõime kaotusega (st minimaalse töövõime kaotuse määraga, mis annab õiguse pensionile) isiku rahvapension oli $0,4 \times 2008,80 = 803,52$ krooni kuus, ümardatult 804 krooni.

2011. aastal on rahvapension määr 128,45 eurot kuus ning 40%-lise töövõime kaotusega isiku rahvapension on 51,38 eurot.

Artikkel 58

Töövõimetuspension ja rahvapension töövõimetuse alusel määratakse püsiva töövõimetuse ajaks (Riikliku pensionikindlustuse § 14 lg 2). Püsivat töövõimetust võib tuvastada inimestel vanuses 16 aastat kuni vanaduspensionieani.

Isiku võib tunnistada püsivalt töövõimeetuks kestusega kuus kuud, üks aasta, kaks aastat, kolm aastat, viis aastat või kuni vanaduspensionieani jõudmiseni, kuid mitte kauemaks kui viieks aastaks. Vanaduspensionieani jõudmisel viiakse töövõimetuspensioni saanud isik üle vanaduspensionile. Töövõimetuse alusel rahvapensioni saajad, viiakse vanaduspensionieani jõudmisel üle vanuse alusel rahvapensionile.

Pensioni peatamise aluste kohta vt. Artikli 30 all esitatud informatsiooni.

X OSA – TOITJAKAOTUSHÜVITIS

Artikkel 60

1. Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 20 kohaselt on toitja surma puhul õigus toitjakaotuspensionile järgmistel isikutel:

- 1) toitja lastel, vendadel, õdedel või lastelastel, kes on alla 18-aastased (alla 24-aastane gümnaasiumi või kutseõppeasutuse statsionaarses õppes või täiskoormusega või meditsiinilistel näidustustel muus õppevormis õppiv õpilane või ülikooli või rakenduskõrgkooli täiskoormusega õppiv üliõpilane) või sellest eest vanem, kui ta on tunnistatud püsivalt töövõimeetuks enne 18-aastaseks (päevases õppevormis või täiskoormusega õppija enne 24-aastaseks) saamist. Vennal, õel või lapselapsel on õigus pensionile juhul, kui tal ei ole töövõimelisi vanemaid;
- 2) toitja vanem, kes on vanaduspensionieas või püsivalt töövõimeetu;
- 3) toitja lesk, kes on rase (alates 12. rasedusnädalast);
- 4) toitja lesk, kes on vanaduspensionieas või püsivalt töövõimeetu, kui abielu toitjaga oli kestnud vähemalt ühe aasta;
- 5) toitja lahutatud abikaasa, kes jõudis vanaduspensionieani või tunnistati püsivalt töövõimeetuks enne abielu lahutamist või enne kolme aasta möödumist abielu lahutamisest ja kelle abielu toitjaga oli kestnud vähemalt 25 aastat;
- 6) mittetöötav toitja lapse vanem või eestkostja, kes kasvatab toitja kuni kolmeaastast last oma perekonnas.

Sama seadusesätte kohaselt on õigus toitjakaotuspensionile samuti:

- võõraslapsel või kasulapsel, kelle võõrasvanem või kasuvanem on surnud ja kes ei saa elatist oma vanemalt;
- võõrasvanemal või kasuvanemal, kes on võõraslast või kasulast kasvatanud ja ülal pidanud vähemalt kaheksa aastat.

Lapse, vanema või lese õigus toitjakaotuspensionile ei sõltu sellest, kas nad olid toitja ülalpidamisel või mitte.

Lese õigus toitjakaotuspensionile vastab Perekonnaseaduses sätestatud abikaasa ülalpidamiskohustusele. Perekonnaseaduse § 22 ja § 23 kohaselt on abikaasa (või lahutatud abikaasa) kohustatud ülal pidama teist abikaasat (või lahutatud abikaasat) järgmistel juhtudel:

- abikaasa on töövõimetu ja vajab abi;
- raseduse ja lapsehoolduse kestel kuni lapse 3-aastaseks saamiseni;
- lahutatud abikaasa on töövõimetu ja vajab abi, kui lahutatud abikaasa invaliidistus või jõudis pensioniikka abielu jooksul;
- lahutatud abikaasa raseduse ja lapsehoolduse kestel kuni lapse 3-aastaseks saamiseni, kui laps oli eostatud abielu jooksu;

Kui abielu on kestnud vähemalt 25 aastat, on lahutatud abikaasal õigus saada lahutatud abikaasalt ülalpidamist ka siis, kui abivajav abikaasa muutus töövõimetuks kolme aasta jooksul pärast abielu lahutamist ja kui kohustatud lahutatud abikaasa varaline seisund ülalpidamist võimaldab;

2. Viidatakse koodeksi Artikli 60 lõikele 2.

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 43 lg 1 kohaselt ei maksta toitjakaotuspensionit töötamise korral, välja arvatud alla 18-aastastele lastele või alla 24-aastastele päevases vormis õppivatele üliõpilastele.

Artikkel 61

A. Viidatakse koodeksi Artikli 61 lõikele (b).

B. Vt. Artikli 27 all esitatud informatsiooni.

Artikkel 62

A. Toitjakaotuspensionit arvutamise aluseks võetakse suurem järgmistest vanaduspensionidest:

- 1) vanaduspension, mis on arvatud toitja surmapäevaks omandatud pensioniõigusliku staaži ja aastakoefitsientide alusel;
- 2) vanaduspension 30-aastase pensioniõigusliku staaži korral.

Toitjakaotuspensionit suurust sõltub sellele pensionile õigust omavate pereliikmete arvust:

- 1 perekonnaliige: 50 % arvutamise alusest;
- 2 perekonnaliiget: 80 % arvutamise alusest;
- 3 või enam perekonnaliiget: 100 % arvutamise alusest.

Sellisest arvutusmeetodist tulenevalt on toitjakaotuspension perekonna korral, kus on abikaasa 2 lapsega, võrdne või suurem (aga ei saa olla väiksem) kui sellise isiku vanaduspension, kelle pensioniõiguslik staaž on 30 aastat. 2010. aastal oli 30-aastase pensioniõigusliku staažiga isiku vanaduspension 3832 krooni ning 2011. aastal on see seoses eurole üleminekuga 244,95 eurot kuus (vt. Artikli 28 all esitatud informatsiooni). Vastavalt siis oli 2010. aastal 2 lapsega abikaasa toitjakaotuspension vähemalt 3832 krooni ja 2011.a on see 244,95 eurot kuus.

Kõikide riiklike pensionide maksustamise kohta (sh. toitjakaotuspensionid) vt. Artikli 28 all esitatud informatsiooni.

Jaod I ja IV Artikkel 66

- a. Tavalise meeslihttöölise valiku kohta vt. Artikli 28 all esitatud informatsiooni.
- b. 2010. aastal oli tavalise meeslihttöölise brutopalk 8559 krooni ja netopalk 7045 krooni (vt. ka Artikli 28 all esitatud informatsiooni).
- c. 2010. aastal oli standardse hüvitisaja (2 lapsega abikaasa) toitjakaotuspension vähemalt 3832 krooni.
- d, e. Standardsele hüvitisajale makstava peretoetuse summa 2010. aastal oli 600 (300+300) krooni kuus.
- f. 2009. 2010. aastal. moodustas standardse hüvitisaja toitjakaotuspension:
 $(3832 + 600) / (7045 + 600) = 58,0\%$ tavalise meeslihttöölise netopalgast.

C. Makstava pensioni regulaarse ümberarvutamise kohta vt. Artikli 28 all esitatud informatsiooni.

Artikkel 63

- 1. Viidatakse koodeksi Artikli 63 lõigetele 1 ja 2.

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 20 lg 4 kohaselt on õigus toitjakaotuspensionile toitja surma korral tema ülalpidamisel olnud perekonnaliikmetel, kui toitjal oli surma päevaks omandatud töövõimetuspensioni või vanaduspensioni määramiseks nõutav pensionistaaž.

Sellest tulenevalt sõltub 16 kuni 63-aastase toitja pensionistaaži nõue isiku vanusest samamoodi nagu töövõimetuspensioni korral. Isikule määratakse toitjakaotuspension, kui toitjal oli surma päevaks pensionistaaž, mis oleks olnud vajalik talle töövõimetuspensioni (vt tabel) või vanaduspensioni (15 aastat) määramiseks.

Vanus	Pensionistaaž
16 - 24 aastat	staaži nõuet ei ole
25 - 26 aastat	1 aasta
27 - 28 aastat	2 aastat
29 – 30 aastat	3 aastat

31 – 32 aastat	4 aastat
33 – 35 aastat	5 aastat
36 – 38 aastat	6 aastat
39 – 41 aastat	7 aastat
42 – 44 aastat	8 aastat
45 – 47 aastat	9 aastat
48 – 50 aastat	10 aastat
51 – 53 aastat	11 aastat
54 – 56 aastat	12 aastat
57 – 59 aastat	13 aastat
60 – 62 aastat	14 aastat

Kui toitja oli saanud 63-aastaseks, on pensionistaaži nõue 15 aastat.

Pensionistaaži arvestamise kohta vt. Artikli 29 all esitatud informatsiooni.

2. Kui toitjal puudus nõutav pensionistaaž, siis on perekonnaliikmetel õigus rahvapensionile toitja kaotuse alusel.

Rahvapension toitja kaotuse alusel arvutatakse vastavalt ülalpeetavatele perekonnaliikmete arvule:

- 1 perekonnaliige: 50 % rahvapensioni määrast;
- 2 perekonnaliiget: 80 % rahvapensioni määrast;
- 3 või enam perekonnaliiget: 100 % rahvapensioni määrast.

2010. aastal oli rahvapensioni määr 2008 krooni ja 80 senti. Alates 2011. aastast on rahvapensioni määr 128,45 eurot.

5. Seaduse § 20 lg 2 p 4 kohaselt on toitjakaotuspensionile õigus toitja lesel, kes on vanaduspensionieas või püsivalt töövõimetu ja kelle abielu toitjaga oli kestnud vähemalt ühe aasta. Abielu minimaalse kestvuse aega ei rakendata sellise lese suhtes, kes on rase või kasvatab toitja kuni 3-aastast last (seaduse § 20 lg 2 p 3 ja 6).

Artikkel 64

Toitjakaotuspension määratakse selleks ajavahemikuks, mille jooksul pensionisaaja (vt. Artikli 60 all esitatud loetelu) vastab kehtestatud nõuetele (näit. vanus, püsiva töövõimetuse staatus vm.).

Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 41 lg 3 kohaselt säilitatakse lese või lahutatud isiku uuesti abiellumisel temale abikaasa surma või teadmata kadunuks tunnistamise puhul määratud toitjakaotuspension või rahvapension 12 kuuks.

Riikliku pensioni maksmise peatamise muude aluste kohta vt. Artikli 30 all esitatud informatsiooni.

XII OSA – ÜHISSÄTTED

Artikkel 69

1. V, VI osa (pika-ajalised rahalised hüvitised), IX ja X

Vanadus-, töövõimetus- ja toitjakaotushüvitisi puudutavate otsuste vaidlustamise õigus on tagatud Riikliku pensionikindlustuse seaduse §-s 33 ja §-s 40. Riikliku pensioni määramise otsuse teeb kohaliku pensioniameti direktor, direktori asetäitja, struktuuriüksuse juht või kohaliku pensioniameti struktuuriüksuse juhataja asetäitja. Pensioni taotlemise, määramise, ühelt pensioniliigilt teisele üleviimise, pensioni ümberarvutamise ja pensioni maksmise küsimustes tekkinud vaidlusi lahendavad pensionikomisjonid, mis moodustatakse sotsiaalministri poolt igas pensioniametis (§ 33 lg 2). Pensioniameti direktori, tema asetäitja või struktuuriüksuse juhi või pensionikomisjoni otsusega mittenõustumise korral võib pensioni taotleja (pensionär) pöörduda halduskohtusse kolme kuu jooksul (seaduse § 40 lg 1). Kui isik ei nõustu arstliku töövõimetus ekspertiisi otsusega, võib ta pöörduda Sotsiaalkindlustusameti juures asuvasse vaidluskomisjoni, kes korraldab täiendava ekspertiisi. Kui isik ei nõustu täiendava ekspertiisi otsusega, võib ta pöörduda halduskohtusse kolme kuu jooksul (§ 40 lg 1 ja lg 2).

Osad II, III, VI (raviteenused ja lühiajalised rahalised hüvitised) ja osa VIII

Nii rahalisi kui mitterahalisi hüvitisi (sh. raviteenuseid) puudutavate otsuste vaidlustamise õigus ravikindlustuse raames on tagatud Haldusmenetluse seadusega ja Võlaõigusseadusega. Raviteenuse kvaliteedist tulenevad vaidlused lahendatakse tsiviilkohtus. Patsiendil on õigus pöörduda Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 50² alusel tegutsevasse tervishoiuteenuse kvaliteedi ekspertkomisjoni, mis koosneb erinevate arstierialade ekspertidest ja annab patsiendile osutatud tervishoiuteenuse kvaliteedile tasuta ekspertiisihinnangu, mida on edaspidi võimalik kasutada tsiviilkohtumenetluses tõendina.

IV osa

Töötuskindlustusseaduse §45 kohaselt saab isik, kes leiab, et hüvitiste määramise ja maksmise käigus on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, esitada töötukassale vaide. Töötukassa otsusega mittenõustumise korral on isikul õigus pöörduda Halduskohtusse.

VII osa

Peretoetusi puudutavate otsuste vaidlustamise õigus on sätestatud Riiklike peretoetuste seaduse §-s 32 Vanemahüvitise seaduse §-s 9, ja Elatisabi seaduse §-s 12. Nende seaduste alusel määratavate toetuste, hüvitise ja elatisabi määramise otsusega mittenõustumise korral on toetuse taotlejal õigus pöörduda pensionikomisjoni poole. Pensionikomisjoni otsusega mittenõustumise korral on toetuse taotlejal õigus pöörduda halduskohtusse 30 päeva jooksul, arvates vaideotsuse isikule teatavaks tegemise päevast.

Artikkel 70

1. Pensionikindlustus ja ravikindlustus (puudutades koodeksi osasid II, III, V, VI, VIII, IX, X) on Eestis rahastatud sihtotstarbelise sotsiaalmaksu kaudu, mida maksavad tööandjad,

füüsilisest isikust ettevõtjad, riik ja kohalik omavalitsus. Sotsiaalmaksuseaduse § 7 lg 1 kohaselt on sotsiaalmaksu määr 33 protsenti maksustatavalt summalt (tööandjate puhul sisaldab maksubaas peamiselt töötajate makstavaid palku).

Töötuskindlustus (puudutab koodeksi osa IV) on rahastatud tööandja ja töötaja maksetest (alates 01.08.2009 vastavalt 1,4% tööandja palgafondilt ja 2,8% kindlustatu palgalt). Maksemäärad tööandjale 1,4% ja kindlustatule 2,8% kehtivad ka 2011. aastal.

2. Töövigastushüvitiste suhtes ei ole eraldi sotsiaalkindlustusskeemi.

5. Seadusega sätestatud hüvitiste õigeaegse väljamaksmise eest lasub lõplik vastutus Vabariigi Valitsusel. Sotsiaalkindlustuse rahaliste hüvitiste kulud on riigieelarves planeeritud arvestuslike kuludena, mis tähendab, et neid kulusid võib eelarveaasta jooksul ületada. Kui kulud on näidatust suuremad, siis kaetakse need reservide või lisatulude arvelt.

6. Viimasel aastal tehtud muudatused on toodud käesoleva aruande vastavates osades.

7. Riigieelarve seaduse § 10 kohaselt peab iga ministeerium järgmise kalendriaasta eelarve eelnõud ette valmistades võtma aluseks arengukava ja prognoosid, mis puudutavad vähemalt kolme järgmist aastat. Eelarve aluseks olevate makromajanduslike näitajate prognoosi koostab Rahandusministeerium. Riigieelarve eelnõu seletuskiri peab sisaldama andmeid riikliku pensionikindlustuse ja ravikindlustuse kavandatavate tulude ja kulude kohta, sealhulgas meetmeid, mis tagaksid eelarve tasakaalu (Riigieelarve seaduse §16 lg 3). Aktuaarseid arvestusi pensionikindlustuse ja ravikindlustuse kohta valmistavad ette vastavalt Sotsiaalkindlustusamet ja Haigekassa.

Artikkel 71

Sotsiaalkindlustusamet haldab pensionikindlustuse ja peretoetuste skeeme. Sotsiaalkindlustusamet maksab samuti hüvitist tööõnnetuses kannatanule ja kutsehaigele, kui tööandja on likvideeritud ilma õigusjärglaseta.

Kindlustatud isikute ja pensionisaajatega tegelevad vahetult kaks piirkondlikku pensioniametit, Põhja Pensioniamet ja Lõuna Pensioniamet, mis alluvad Sotsiaalkindlustusametile. Mõlema pensioniameti allüksusteks on bürood ning büroode koosseisus olevad klienditeenindused kõigis viieteistkümnes maakonnas ja lisaks mõnedes suuremates linnades. Põhja Pensioniamet teenindab Tallinna, Harju-, Rapla-, Järva-, Ida-Viru- ja Lääne-Virumaa elanikke. Lõuna pensioniamet teenindab Jõgeva-, Põlva-, Tartu-, Valga-, Viljandi-, Võru-, Hiiu-, Lääne-, Pärnu- ja Saaremaa elanikke.

Sotsiaalkindlustusamet vaatab läbi hüvitiste taotlusi, otsustab hüvitiste määramise ning korraldab nende väljamaksmise. Hüvitised makstakse välja vastavalt isiku soovile panga kaudu või posti teel kojukandena. Hüvitiste väljamaksu korraldab Sotsiaalkindlustusamet.

Eesti Töötukassa haldab töötuskindlustuse skeemi ja töötutoetuse skeemi. Töötukassa on avalik-õiguslik asutus, mida juhib kolmepoolne kuuest liikmest koosnev nõukogu: Vabariigi Valitsus nimetab ühe nõukogu liikme, Eesti Ametiühingute Keskliit ja Teenistujate Ametiliitude Organisatsioon nimetavad kumbki ühe nõukogu liikme, Eesti Tööandjate Keskliit nimetab kaks nõukogu liiget, sotsiaalminister on nõukogu liige ametikoha järgi.

Töötukassal on 15 maakondlikku osakonda. Töötukassa võtab isikuid töötuna arvele, pakub töötusajatele ja töötutele tööturuteenuseid, võtab vastu ja menetleb töötuskindlustushüvitiste ja töötutoetuste avaldusi ning määrab ja maksab töötuskindlustushüvitisi ning töötutoetusi. Töötukassa tegutseb Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas, kuid ei allu otseselt ministeeriumile.

Ravikindlustussüsteemi haldab Eesti Haigekassa, mis on samuti avalik-õiguslik asutus Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas. Haigekassal on neli piirkondlikku osakonda kogu Eestis. Haigekassa peamised ülesanded on järgmised:

- iga-aastaste lepingute sõlmimine raviteenuste osutajatega ja kindlustatute arstiabi kulutuste hüvitamine raviteenuste osutajatele nimetatud lepingute raames;
- haigus-, sünnitus- ja hooldushüvitiste maksmine kindlustatutele;
- ravimite soodushindade hüvitamine (hinnavahe kinnimaksmine) apteekidele, vastavalt kindlustatutele väljastatud retseptide alusel.

Haigekassat juhatab 15-st liikmest koosnev nõukogu, sealhulgas:

- 5 riigi esindajat
  - Sotsiaalminister, kes on nõukogu esimees
  - Rahandusminister
  - Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimees
  - Riigikogu liige
  - Sotsiaalministeeriumi esindaja
- 5 kindlustatute organisatsioonide esindajat;
- 5 tööandjate organisatsioonide esindajat.

Ravikindlustuse kogukulud igaks eelarveaastaks määrab kindlaks Riigikogu riigieelarve vastuvõtmisel. Detailsema ravikindlustuse eelarve võtab vastu Haigekassa nõukogu.

Tööandja süül tekkinud tööõnnetusest või kutsehaigusest tuleneva tervisekahjustuse korral on tööandja kohustatud maksma kahju hüvitist oma vahenditest.

Õigusakte rakendavate asutuste igapäevase töö järelevalve on Sotsiaalministeeriumi vastava ala asekanstleri vastutusallas. Sotsiaalala asekanstler kontrollib Sotsiaalkindlustusameti tööülesannete täitmist ja tööala asekanstler ja sotsiaalala asekanstler kontrollivad Töötukassa ülesannete täitmist.

Finantskontroll ja järelevalve toimuvad kaheastmeliselt – sisekontroll ja väliskontroll. Esiteks kontrollib Sotsiaalministeeriumi sisekontrolliosakond ministeeriumi ja allasutuste tehingute õigsust. Teiseks teostab Riigikontroll kõikide avalike asutuste, sealhulgas avalik-õiguslike asutuste (näit. Haigekassa ja Töötukassa) majanduslikku ja finantskontrolli. Riigikontroll hindab samuti avalike asutuste üldist efektiivsust ning seda, kas asutused on eraldatud raha kasutanud kehtestatud eesmärkide saavutamiseks. Riigikontrolli aruanded avaldatakse. Iga-aastased aruannete kokkuvõtted esitatakse Riigikogule ja Valitsusele.